

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 3 PEZETA

Durango'ko Pasioa

Euskalerri zaarrak oso biotzean sartua eban Aste Santua, Aste Gurena. Erramu igandeko prozeziño ta Meza. Pasiño Santuko kantua. Egubazten Santutik asi ta Sapatu Santuko kanpaietaraño elizkizun eta ibildeunetako giro ta arnasa, oso barrura sartua eben gure guraso zaarrak.

Ba-ziran Eguzen eta Bariku Santuz ezer jan barik egon oi ziranak be. Nork ez dauz gogoan Gure erri askotako Gurutzetik Jetxiera ta Miserere ta Gurutze Bideak?

Arek guziak joan ziran, eta azken urte onetan, aldaketa batzuek izan doguz elizkizun areitan. Baiña gizaldi zaarrak ezin dauz aztu Sapatu Santu goizeko kanpai-aldi alaiak. Gero txikitan ardagaia su bedeinkatuan piztuta, etxerik-etxe zelan ibiltzen giñan ur bedeinkatua ta su bedeinkatua zabaltzen.

Zenbat erritan, Pasiño ezkutukiak, antzerki gisan agertu be egiten ebezan. Onela ikusi zan Durango'n Pasiño Agerpenak emoten. Ikusgarri emon be, Jesus'en Oiñaze-Azalpenak.

Zubero'ko Pastoralak be, Erlijio-usai aundia eben. Ikus Zeruko Argi ontan bertan lenengo orrialdean «Ama Naigabetua» ta «Azken Aparia». Oso arrada aundia egiten eutsan kristau erriari.

Eta au ezta gure egunotako kontua. Peñafloida Kondeak Azkoiti'n be, itxi euskun bere Gurutze Bidea kantuz jantzia. Gure aldaretako zapi beltzak, ondo adierazten dabe Euskalerriko samiña Ta Gurutzeko Jaunaganako biotz mindua.

ASTIRIK EZA

QUOIST apaiz-langille prantzesak egindako poesia degu au. EPOCA, italian asteroko errebis-tatik euskeratu degu.

Banabil, Jauna, gizasemeak dabilztzen bidetik Kanpo. Badabilta ibilli, batetik bestera, astirik gabe, presaka, korrika, juan-etorri.

Bizikletak korrika, autuak Korrika, kamioak Korrika, bidia korrika, errietan korrika guztiak korrika.

Korri denbora ez galtze arren, korri denboren ondoren, korri galdutakoa arkitzen, korri denbora irabazte arren.

Egun on, gizon, astirik ez det, parkatu.

Aurrera noa, astirik ez det, zai egoteko.

Karta amaitzera noa, astirik ez det.

Zuri laguntzea litzaie gogoko, bañan... astirik ez det.

Bairik eziñ eman, astirik ez det.

Irakurtzerik eziñ, ezta gogoan miazterik, lear eginda nago, astirik ez det.

Otoitza, nere gogoko litzake, bañan... astirik ez det.

Zuk Jauna konprenditzen dituzu gizaseme auek, astirik ez dute.

Umetxo jolasean... mañan astirik ez... bearbada geroago izanen du...

Eskolaruak deberrak egiten... astirik ez... bearbada geroago...

Estudiantiak ordu asko, lan geiegi, astirik ez... bearbada geroago...

Gazteak pelota jokuan, futbole... astirik ez... berbada geroago.

Ezkonberriak etxea prantatzen, jazen ta egokitzen... astirik ez... bearbada geroago...

Aita-amak semeak ezitzen, astirik ez... bearbada geroago...

Aitaita-amamak billobak inguruan... astirik ez... bearbada geroago...

Gaxo daude, sendabidean jartzeko, astirik ez... bearbada geroago...

Il zorian daude, astirik ez dute geiago... Berandutxol

Orrelan, Jauna, dijoaz denboraren atzetik, atzeman eziñik; ba doaz lurgañean zear arnasa artzeko astirik gabe, korrika, lertzeko zorian bizkar gañeko kargaren kargaz. Ez dira sekulan akaberara iristen ez bai dute astirik; alegiñak egiñ arren, astirik ez. Denbora palta. Denbora askoren palta.

(4'garren orrialdean jarraitzen du)

GIPUZKOA

TOLOSA

OTSAILLEKO LABURPENAK

Otsailak 4

Agate deunaren bezperan abeslariak kalez kale ibilli ziran. Golezean Eskolapiotako aurrak beren andereñoekin alaitu zuten. Erria ta illunabarrean dotriñako aurrak eta baita ere Izaskun auzoko taldeak ere.

Otsailak 5

Infanterietako jai asiera. Tolosa-rrak goizeko deritzaion esnatze edo dianarekin asi giñan. Eguraldi txarra agertuarren, eguadirako atertu zuan. Karrozak eta konpar sak beren desfilea egin zuten. Lendabiziko saria irabazi zutenak izan ziran Mini eta bere poxpoliñak. Zorionak gazteak eta ola jarraitu. Arratsaldean, Iparragirre antzokian Donostiko udaletzeko, Euskal Itzunde taldeak, Michael V. Gaz-zok egin eta Agirre'tar M.ª Doloresek euskeratutako antzerkia, TXAPEL BAT EURI, jarri ziguten. Antzokia bete bete zegon.

Otsailak 16

Gorriti eskolaniako, illeroko konzietoa izan zuten. Jesus Gonzalez gitarrista etorri zan.

Otsailak 19

Euskal abestiaren irugarren sariketean, Udaberriko dantzariak Donostira joan ziran. Oñatibia'tar Jonen dantza DONIBANE dantzatu zuten.

Otsailak 24

Klub Alpino Uzturre'n, Juan Antonio Urbeltz'ek itz egin du. "Eus kalerriko dantzak" zan bere gaia. O.A.R.G.I.n ostegunero euskerazko itzaldiak izaten dira. Gizarteko euskal ikastolako antolatuta. Gai mamitsu ta sakonak izaten dira.

Itzalariak ederk defenditzen dira ta danok gogoz entzuten ditugu.

LASKIBAR'TAR MAITE

IDIAZABAL

Aurreko batean, kalean lagun batekin topo egitean, galdetu zidan:

—Berriz asi alzerate Zeruko Argia'n erriko berriak azaltzen?

—Bai; beti opor aldietan ezin egon, eta zerbait, naiz garrantzi aundikoak ez izan, argitaratu genduan.

—Garrantzi kontua aitatu dezun ezkeror, ez alzaik iruditzen erri askotatik uskeri asko idazten dala eta onela asteroko onen aunditasuna galtzen dijoala?

—Egia esan, neu ere iritzi ortakoa nauk; gure erriak arazo asko ta aundien azpian arkitzen dituk eta ez diat ulertzen nolaz eriotzak, urtebetetzek eta abar agertzeko bakarrik idatzi liteken.

—Gai onetzaz asterokoaren zuzendariak, ez alditik itzik errieta-ko idazleari era edo norma batzuek jartzeko?

—Lenago ere zuzendariak, asterokan, idatzi dutela uste diat, gai sakonagoak erabiltzeko adieraziaz, bañan gaurko gure jardunaldi onek ere bear bada zerbait balioko dik.

—Ikusiko diagu. Beste bat arte.

—Agur, eta nai dekan arte.

—Agur, eta nai dekan arte.

EUSKERAZKO ZINEA

Igandero umetxoentzat, euskerazko pelikula bat, botatzen da Guraso Elkarteak antolatuta. Nola esanaren bidez, euskeraz egin era zi ezin zion umeari, oraingoan, iku siaz eta entzunaz, bear bada zerbait asiko dira. Ontan bai dutela erru aundia gurasoak; askok umeak erderaz naiago dutelako, gurasoak ere, andi-emendi, naiz itz bat ondo ezin tajutu, erderaz egin; eta ala ere ezer ez euskaldun jatorizat beren buruak ez badituzte... Jauna, gure gurasoen begiak ez, baizik gure argitu itzatzu, eta gure ganbara arifi oek belarrez ez, iritzi ta idea jatorrez, baizik, betetzen lagundu iguzu.

Y. A.

ANTZUOLA

Antzuola'ko bigarren CICLO-CROS sariketa jun zan jaiari ospatu zan. Giro txarra zan baño

jende asko izan zan. Zazpi buelta eman zituzten korrikalariek; amazazpi ziran. Irabazletako 6 le-negoak auk ziran: Gonzalez, Irusta, Gorostidi, Gurrutxaga, Martine, Naba.

Oso karrera ona izan zan, ze kerrak zuzendarieri, batez ere Lete'tar Iñaki'ri, karrerako buru auste guziak berak eraman zitualako.

LUISTARRAK:

Luitarrak euki zuten eren ille-rokobillera euki zuten, billera orretan presidente berria jarri zuten. Presidente orrek Juan Bizente du bere izena.

COOPERATIBA SAN JOSE:

Antzuola'ko Cooperatibako bas-kideak euki dute urteko billera nagusia. Eta onetan beste gauz batzuen artean artu duten erabakia izan da "Bazkitza artezkariko" iru aldatzea, beren igaro aldia bete dutelako.

Auek dira: Alzelai'tar Josu diru zafia;

Lizarralde, Justo batzarkidea,

Legorburu, Eusebio,

Eta ordezkako: San Sebastian,

Abelino, Egaña, Manuel eta Rodri-gez, Frazisco.

DORLETA

EIBAR

EUSKERA GURE ELEIZA NAGUSIAN

Eleizatik natortzu, irakurle. Antxe ibilli gozuz aste osuan bape uts egin barik.

Neuk lez izan dirian guztiak, ago batez eta ago betez, gauza berbera esango deutzue: zorututen egonak diriala. Zezeillaren 26'garrenetik Epaillaren 5'garreneraño izan doguzan euskerazko Garizuma-ber-baldiak entzuten.

Euskeraz esan dot, Eta zelango euskeria ganera! Ori dok euskeria, or!! Oango euskeria entzutiarren edozer egin lei. Euskeria garbi, erraz eta samurra Aita Zubiaga'k erabiltzen dauana, baita bide batez egiazko euskal yoskeraduna be gero.

Neuk beñepeñ ez dot obarik entzun izan. Argi-argi autortuten dot. Euskalzale sutsu bateri entzuten neutzan orixe bera, etzala gommuetan alango euskerarik egundo entzun izan dauenik.

Laburtxu egin yaku geure aste au. Arintxuegi eta uste barik lez yuan yakula diñoe egunero iru ber-badietan izan dirianak eurak be. Beste astetxu bat pozik artuko ebe-la.

Ori azalari, soñekuari, begira. Mamiñari begiratu ezketiño, barritz..., Zelan esan eta ZER ESAN?

Len be geure Eleiz Nagusi one tan egi biribillenak argi eta garbi esan izan dauz Aita Zubiaga Agur-garriak. Ez gagoz aitzuta, orain amabi bat urte, Andre Mari Sortzez Garbiaren bederatziurruneko goiz eta gabeko itzaldietaz. Euskerazkueta eta erderazkuetan, bietan, erabilli ebazan gayak, gaur, Kontzilio Batikano Bigarrenaren ostean, ERRAZ ETA EDONUN, esan daroez. Orduan, ez ordia. Egi argirik argienak, erarik egienara, azaldurik entzun geuntzazan baita be Donosti'ko Mixioetan, gaur amaka eta oegi bat urte, birritan beraz, orain parra-parra entzuten doguzanak... Len, ez!

Zorionak, Aita Zubiaga, eta eskerririk askorik biotzetikuenak zeuk geure artian, beti, ezeren bildur bari, egin izan dozun biar eder-eder-ragaitik. Eibar'ko euskaldunen izenian auxe diñotzut, eta eibartarrenian ez-eze, baita euskaldun guzti-gustienian be, ementxe lez, alde guztietan yator yoka izan dozula badakigu eta.

ARRATE-ZALE

AZPEITI

UDAL-ETXEKOARI

"ZELAY-LUZE" inguroko bidea (Paseo de los Fueros) zearo zuloz beteaz arkitzen da.

Bide orretan ibilli bear dutenak (batez ere basarritarrak) ez dute atsegiñ era orretan arkitzen dala-asmoetan dabilzan eta iritxia eskatuko zaie.

Uste degu egoki dagola ta pauso bat aurrera ematea izango dala baldiñ dalako aldikari ori agertzen bada, orregaitik guztion erantzuna eskatzen zaizue.

EUSKAL-ZALEAK

ko. Orregaitik Udal-Etxeari gogoratzen diogu, bere eginkizuna du eta, lenbailen dalako bide ori kont-pontzea pozgarri dala.

ITZALDIA

Epaillak, 3, ostirala.

Soreasu antzokian, 8½ tan.

Gaia: "Kultura ta emakumea"

Izlar: Karmen Garmendia.

Itzaldi onetan oso garbi ulertuazi zuan kulturak duan bere esan nai nagusia, bere definizioa alegia.

Gaiari jarraituaz emakumea zer egoeratan egondan orain arte ta orain nola dagoan garbi agertu ondoren kulturaren eginbearra ta garrantzia esplikatuz gizon. Gizartean pertsona bezela bere nortasunarekin, izatea, iritzi nai bazun, emakumeak promozio ori kulturarekin lortu biarko zuala, adierazi zigun. Itzaldira joan ziranak oso pozik izten zuten, batez ere emakumeak. Orain gure iritxia eman nai degu.

Izlarri onek gaia ondo ibilli zuan bañan, ikusirik neska orren kapazidadea etzitzagun atsegiñ aundikoa izan, geiago eskatzen diogu. O.A.R.G.I.K.

Oar bat eman nai dizuegu O.A.R.G.I.'ren izenean.

Laixter sozio berritzea izango da ta orregaitik zenbait gaztean etxetara, gertatu al izango du, ezkutiz bat esanaz, aurrerakoan kuotak nola izango diran, zergaitik eta zertarako.

Bertan baita ere jakitera eman-go da nola errebista bat ateratzeko

AIZARNA

ANTZERKIA

"Ertziña" izeneko antzeslari taldea bikain ari zaigu lanean.

Otsailaren 12'an "Ila esposatu" antzestu zigun bertako eliz-aretoan. Antzerki egokia ta ondo moldatua azaldu zigutena. Txalo ta gorralpen pranko jasoak dituzte.

Otsailaren 26'an gure erriko antzeslari trebe auk Errezillen izan ziran.

Jendea ugari bildu zan. Eta oso txalotuak izan beren lanak.

Oso pozik egin genduan gure lengo etxenaldia. Pozikago etxeratu giñan.

Epaillak 11. Antzerki bera azal-da dute Zestua'ko "Eliz ondo" antzokian. Bildurrez joan bagiñan ere ondo artuak izan giñan.

Talde onek ba-ditu beste antzeslari taldeekin artu-emanak.

Artueman oieri esker Urnietako "Egi billa" taldea izan genduan emen illaren 5'an.

"Jokaldi txar bat" antzestu ziguten. Ta nola antzestu ere? Barruak zarrara egiten digu aruntz azaltzeko.

Antzerki eder eta mamitsua. Antzeslari bakoitza ondo aukeratua ta landua.

Antzerki onen egille Sarriegi'tar Pello jauna agurtzeko era ere euki genduan, emen bai zan danen artean.

Zorionak danoi: Egille, erakusle, ta antzeslari guzoi.

Jarraitu onelaxe antzeslari taldeok alkatuta lanean. Euskera ta euskal-jakintza indarizeko bide jatorra dezute.

GOGO-JARDUNAK

Aste Santuan aurrez esan zan bezela itzaldiak izango ditugu On Franzisko Epelde zuzendari degula. Aste Santua obeto igarotzeko bide izango dira gogo-jardun auk. Gure biotzeko lurrak ere landu ta goxatu egin bear bai ditugu Jainkoaren grazia egun aundi oietan jasotzeko. Gertuera berdingabea aurreko iru egunetako itzaldia.

SANTA ENGRAZI

An da emen Santa Engraziaren aldeko idazkiak irakurtzen ditut. Ba-dauka zeozarren bearra. Ez al gera oraingoan aizeak daramazkian itz utsetan geldituk, beintzat.

Gotzone

PASAI DONIBANE

GOGO-JARDUNAK

Gaurko gaztediaren bereiztasuneko bat, berri-zalekeria degu. Au garbi ikusten da. Naiz ta moda politak edo egokiak ez izan, berdiñ da; guk modakoak diralako bakarrik onartzen ditugu.

Oitura asko baztertu ditugu, onak edo txarrak diran geiegi ikusi gabe, baña bada bat oso sartua: gogo-jardunak edo ejerzizioak.

Aurten, beñere baño egokiagoak izan ditugu. Len ematen ziran era-ri eman ezkeror, inortxo ez litzake

inguratuko. Garizumako oitura onek, aldaketa batzuk izan ditu berekin. Len erriaren izkuntzan mintza oi ziran, gaur ba-dirudi erria ez degula gurea; atzeritar askotxo sartu, numero aundia egiten dute ta gu ere, erdaldun egitera ia iritxi dute.

Norbaitek, au irakurtzen duan, arritu ditek. Itzaldi auk diralata, artu emanak izango ziñun, norbaiti, entzun al-diozu euskeraz bear lutekela?

Danok, askotan entzun dezute entzuteko bakarrik ez dirala, baizik eginbear batzuk garbi ikusi ta lanean asteko, Kristo, eriotz aurrean, Jesemaniko baratza ototz egitera joan zanean, apostoluak lo artu zuten; etorri ta esaten die, "esna zaitezte", bein, bi eta iru aldiz. Baña, aiek lo jarraitu zuten etsaia etorri arte. Guk ere, zer eskatu genezake esnaera bat baño?

JAIOITZA.—Kepa Puy'ren emazteak, Arantza Pikabea, semetxo bat izandu du ta Joseba Damian izenakin kristautu dute.

Zorionak!

ERIOITZA. — Gure artetik eriotzak eraman digu, betiko atsedenera, Puga'tar Jose.

Gure agur-samiaña bere emazte ta senide guztiai.

GAI

ERREZIL

Udara gañean degu. Zenbat atzeritar ez dira txoraturik egongo trintxera gañi ontatik, Hostal bikain orren ataritik. Garizumako nekaldiaren antza duten belar lanean, izerdi patsetan ari geran bi-tarte.

Gu ere, leku beretik egon izandu gera beera begira. Edertasun ugari badu ere bere biotzaren tauladak, erritarren bizikera ikusteko, beera askoz beerago etorri ta ber-bertatik ikusi bear degu.

Orañi dala gutxi, emakumeak billera batzuek izan zituzten. Pauso aundia da, bakoitzaren buruau-teak auzoko ta inguruko guztiak dituztenakin batu ta erantzun baten b'ila astiak. Orañi arte etxe-koandreak, gizonak esaten ziona ta lana (askotan biak bat) beste egitekorik ez zuten, baña arazo konpoketari ematen ba-diote, ez da auk onduko dituanik. Gañera, se-

me-alaben zailtasuna ta eziketaren berri, nor daki obeto amak baño?

Beraz etxeakoandreak!, zuzen-zuzen au zuren lana dezute ta iñork ezin konpondu zuek baño obeto.

Gure baserriar, izparringia edo periodikoa igandetan bakarrik artu io genduan. Auxe ere ukatu egiñ zaigu, ale justuak bakarrik etor-tzen dira.

Atzeratuak gaudela, sekulan egu nerokorik gure eskuetaratu gabe, zer izango da guretzat? zer dalata edo nor dalata gertatzen da au?

Garizumako gogo jardunak izan ditugu, neska-mutillak aste be-rean. Ez da izan entzun ta entzun da kito, ez. Erri askontzako ispillu izan ditek emen asi geranagatik alegia.

Neska-mutil batzuek, dexente, bi taldetan banatuta, bata jolas edo dibeziotaz lan egitekotan. Talde ontako buru argiak dituzte ta laister azalduko digute, emen errome-ri aldetik ditugun korapillo aska-kean asten diranian. Jolas zale gora ta igande batean iru tokitan ta bestean batez, orrekin asper-tuak gaude.

Bigarrena, berriz lanatzaz egingo dituzte bear diran ikusketak ta au ondo egiñ ondoren, artuko dituzte neurri zuzenak. Lan sakona ta bear-bearrezkoa eta ba-dakigu gen-dea zai dagola.

ZUZENDARI BERRI

Koperatiba'ko zuzendariak aldatu dira et alkate jauna lendakari aukeratu dute. Ziur gaude boron-date aundia ta ona izango duala gure Tomas'ek, baño egunero bere ordu mordoska lan egiten du eta etxean ere, ba-du zer egiña.

Alkatetza ondo eramatekotan, berak jakingo du zenbat egiteko sortuko zalon ta ortik aurrera koperatibari emango zaiola esatea eta oso gutxi egiñ lezakela esatea, berdiñ derizkiot.

Pertsona asko dago erri ontan, ezer gutxitan konprometituko; auri bideak iriki bear zaizka, oso beren gauza bai da.

ERRIKO UIAK

Illak 5, eguardian billera bat zuten kale ta kale ingurukoak, urak asko kozratzen diralako min-duta aleria.

Kond'zio gaitan ez-jakiña gaude, baño ziur auxe dakigu:

—emen metriko lau lauerleko (pezeta) kobratzen digutela ta beste erri batzuetan bat.

—billera oietan, guztiak itzegiteko tokia izan bear luteke, tamalez...

—errian zor aundiak daudela esan ta orrekin danak moztea da, errexena.

—olako bill-aldietan, bakiotzak dituan iritziak artu ta nola konpondu edo arazoa zuzendu ikusi bear litzake.

Errian zorrak daudela, soluzio bakarra artudutena ote?

LAZKAO

ASTE SANTUA

Orain ia-ia opor astea ere bai. Nere iritiz aste onek berealdiko aldaketa izan du.

Len, guziok inguruko errietara joan oi giñan prozesioak ikustera. Gero, ta Jaunari eskerrak, Ama Elizak, arratsalderako utzi zitun elizkizun guziak, eta arrezkero bai ederkii!

Erri guztietan ziran eleizkizun jatorrak eta danok joan gindezken garaian gañera. Eta Lazkautarrok berriz zer esanik ez. Beneditarrak beti izan oi bai dira liturji gaitan guzien aurretik, eta benetan erri-koi gañera.

(8'garren orrialdean jarraitzen du)

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek oztuko du berela

ECHABE

ETXABE 'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 24

ZARAUTZ

Zeruko Argia

Zuzendaria:

JOSE IGNAZIO GABILON-DO PUJOL

Naparroko-Kantuari ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua.

(Carlos III, 22. Pamplona) DONOSTIA'n

Oquendo, 22; tel. 26666

ARPIDE-SARIA:

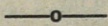
Urtekoa ... 150 pta.

Aidez artu nai bada, galdetu.

Emakumeen eskubideak Nazio Batuen Batzarrean

Gizadia bezin zaarra da emakume ta gizakumeekiko auzi au. Gizakumeak emakumea beti mendean euki izan du lege ta oiturretan. Oso gogoan izan du gizakumeak bere «Ni naiz» ori. Emakumea zer ote? Jostailuren bat? Gauza-ez bat? Anima duan izakia?

Ortan ezta garbi erakutsi gizadian. Bakar-bakarrik au izan degu oso buruan sartua: gizakumea askoz buru argitsuagoa ta gaiagoa dala gauza guzietarako. Ta ori gogoan degula, jakinu zegon zertara joko genduan giza kumeok, emakumearekiko arazoetan. Ta ala ekarri degu Kondairan zear gure jokaera, emakumea beti mendean eukiaz, gure probetxurako. Onela gertatzen zan denbora zaarretan, eta onela izan da geroko gizaldi luzetan ere. Baiña emakumea bere aldetik esnatzen asia genduan, eta gizonoi ederki gogora-arazi digu gizadian emakumeak ezuala atzera gelditu bearrrik. Gai guzietan eta lan guzietan, gizona bezin argitua dala emakumea, ta orreatik zokoratu bearra degula, oraiñarteko emakume ta gizakume arteko ezberdintasun ori.

Iritzi auek geroago ta nagusiago egin dira gizartean, eta gaur ezta iñor, lengo erakutsi ta jokaera ori ontzat ematen duanik. Emakumeak beraz, gizakumeen maila berdiñean jarri ditugula, iñork ere ez du ukatzen.

Ala ere, burutapen eta iritzi auek beren denbora bear izaten dute, buruan sortu ta bizitzan nagusitzeko. Ta iñun izatekotan, Nazio Batuen Batzarrean zuzendu zitezkean ondoen kontu auek. Onela egin dute ortarako Batzorde bat izendatuaz. Eta Batzorde onek Aitorpen bat aurreratu digu, Emakumeekiko bere Agirian. Agiri onetan oiñarri auek erabakita uzten dizkigu: Emakumeak, gizakumeak dituan eskubide guziak izan bear ditu bere alde. Bai gauzen jabe egiteko, bai eskuz aldatzeko ta bai bere mende eukitzeko edozer gauza. Erbestekoren batekin ezkontzeak, ezio emakumeari kendu bear erri artako jatorritasun eskubiderik. Legetan ere, emakumea gizakumearen pare egin bear da, bai legearen aurrean, bai eziera, diruketa naiz lan-sari aldetik. Eta alegiñak egin bear dira emakumeen «sal-menta» eta lizunkeri bideetako tratua galtzeko.

Bakoitzak bere pixka jarri beza...

Egite txikiak ez dute gure barrena betetzen, gauraldatzeko aundiak, burrunba sortu arte.

Egite txikiak ez dute gure barrena betetzen, gaurko egunean ogei garren gizaldian, gosea kendu urraren gañetik, gizon aundiak sortu, kohete izugarriak illargira bialdu, erriak askatu... auek dira egiñ bearreko ekin-tzak, auek.

Gure begiak txikiak izan arren ikusmen aundiakin bete nai izaten ditugu. Nork ikusi lezazken Egipto'ko piramideak! Nor ibilli liteken Vietnam'go baso izugarrietan gure eskuakin topatu eta ikutuz xetutako bazterrak, naigabe sentitu esku, buru, eta biotz utsik gelditzen ari dira jende aien negarra entzunak. Nork entzun litzazke Niagara'ko kataratak laño tartean erortzean sortzen duten durbada ura. Nork... Konturatzen ez naiz bomba otsik eta abioi zarratarik gabe nere inguruan ixilik negar egiten dutela, erriko eleiza bere kanpai-toki tente ta liranakin benetan polita dala, mendi zear datorren errekatxo arrek denborak zelaia egin dizkion jexte eta altxatzeak ezin igarorik, bere asarrean ematen ditun saltoetan begiak jarri gabe.

Etxeko-andre: iraun arazi zure
arropei onoko jaboï onein:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboï bakarra
Etxeko-andrearentzat nerkamerik egokiena,

JABON LAGARTO

KARLOS SANTAMARIA JAUNARI ESKUTITZ AGIRIA

Nire jaun agurgarri eta adiskide min:

Gizon zuhurak honela portatzen omen dira, gehienetan mihin gaiztoek konduta ken ez dezaioeten edo. Dena dela, ez dut ongi kouprenitzen zergatik Zeruko Argiaren bitartez eskutitz hori eskribitzen didazun. Argi dago gaurko mundu euskaldunetik ibiltzeko, Augustin Chahoren azti-begia eduki behar duela gizonak. Zuk aipatzen duzun euskal idazle hori neu naizela igarri behar izan baitut. Azertatu ote dut?

Zeren, nik dakidanez, ez dago beste batere euskal idazle bere hurrengo liburu batean euskal ortografia aldatu nahi duenik. Beraz, niri jaurtikitzen didazu guzia, niri sartzen didazu ziria, nire kontra zabiltza, zu, Karlos Santamaria jaun agurgarria, lehengo euskal ekan-du garbi eta ohitura onen begirale erne eta aldezkari zintzoa.

Zure eskutitzean, zure gutunean edo kartan (mintza gaitzen behin eta betiko euskal garbi batean, ahatz ditzagun behin eta betiko erdi-euskaldunek asmatutako euskal gaiztoak), bi puntu printzipal edo korapilo nagusi seinala ditzaket:

LEHENBIZIKOA:

Zuri esan zitzuna, nire hurrengo liburuan C hitzkia erabiliko dudun susmo kiratstu hori, ez duzula sinetsen, gezurra dela. Holako astakeria bat ezin duzula neu bezalako garantzia guztietako poeta batengandik suportu. Hori da zure gutizia, zure desoea, zure nahia. Eta ba dirudi posibilitadearen kontra egiten duzula burruka.

BIGARRENA:

Eta baldin gezurra ez balitz, baldin eta izugarrikeria hori egia balitz, konfidantza apur bat eskeintzen didazula, nire arrazoiak eduki behar ditudala.

Azter ditzadan bi puntuok:

Kanpaiaren hotsa aditu duzu, eta ez dakizu zein elizatakoa. Zuk diozuna, eskritore zaharren antzean C, Tc, Ch, eskribitzen hasiko naizela, ez da egia. Baina hala ere C hitzkia eskribitzen hasiko neizela ez da gezurra. Batzutan gauzeekin holako kasoak ematen dira (personekin ez, behin Batean Txirritak esaten zenez, Jainkoa eta Demonioak hasarratu egin ziren eta ordutik ez dadukate adiskidetzarik), eta holako kasoei Etienne Salaberriak desegiak deitzen zien, komunzki erdiegiak dira, eta hoek lra gezurrik gezurrenak.

«BEDAR BARRIA TA ARRIAK» (BILBO EGALEKO HISTORIAK)

Ezagutu neban terrenu bat bedar
barria erain ebena. Bedar-barri erai-

leak bere lana egin ta igesika alde
egin eban.

Bedarra ernetzeko garaia etorri
zan, baña ezan agertzen: arri asko
egoan egon be lubarri aretan.

Bedarra alegintzen zan ernetzeko,
baña onutz biurtu, arutz jo arriekin
topo egiten eban eta ezegoan lur-
petik urtetzerik.

Baziran gizon mordo bat deabrua-
ren arri orreik madarikatzen asi zi-
ranak, baña eziran arriak kentzera
urreratzen. Bai kitarrak artuta pro-
testatu, bai eleiza aundietara joan
ta errezzatu, bai bazkalostean kriti-
katu...

Bedarra, bitartean, arripean egoan.
Urten ezinda, aleginka. Nekatzen
asita egoan: bedarrik geienak bere
lanakin aspertuta egoan. Baña bazi-
ran oraindik asko ta asko nundik
nora urtetzeko amorratzen.

Baziran beste gizon batzuek ari-
riak kentzen asi ziranak. Jente arro-
txamarrak ziran: oso zakar lan egi-
ten eben, ta bere eskuakin arri ba-
neka batzuek kendu arren, oiñekin
belar asko zapaltzen eben; ta bedar
bat edo bik burua jazozeraz allega-
tzen ziranean, esaten eben: «Bui!,
orreik dira jente arruak. Naiago do-
gu barriro enterratzea bein ta barri-
ro arro orrei eskerak emotea ba-
ño».

Baziran beste gizon batzuek be
solo orretara urreratzen ziranak. Azi
ziran laguntzen: bedar bateri nundik
ta zelan burua obeto jaso; beste
batzuetan palanka aundiak artu ta
bedarraren bultzakadarekin batera
arri madarikatu areik mobitzen azi
ziran. Iñioiz palankak laban eginda
edo... arriak azpian artzen zituen.
(Badira onetan odoloztu ziranak be:
gizon odola ixuritako une orreitan
gaur bedar indartsuago bat dago,
freskua).

Baño oraindik bedar asko ta asko
falta da ernetzeko, gizon gitxi bait-
dira lana jator egiten dabenak, ta
arriak asko izanaz gañera astunak
dira.

Nireztat, eta ongi dakizu zuk, nire Santamaria jaun
estimatu, bizitzea progreso da, eboluzio, aurrerakun-
tza. Orain lau mendeko ortografiarekin idaztea, nire-
izat atzera pauso bat izanen litzake. Aurrera pausorik
ez ematea bera ere, atzera pauso bat da.

Beraz, aurrera pauso bat eman nahi dut C hitzkia
erabiltzearekin. Nolako den nire hurrengo liburuan
jakinen duzu. Dena dela, gauza bat har dezakezu se-
gurutzat: Latinezko ortografia aldrebesera ez naizela
itzuliko; korronte modernoagoetara abiatuko naizela.

Bide seguru batetik noala segurantza dadukat. Gure
euskera hortik erreztasun aiseago batera jaditsiko dela
dakit. Hala ere, ostopo haundi bat legoke, hobe on-
aren etsaia baita. Gaurko ortografia on bat suntsituko
banu biharko hobe bat lortzeagatik, ongi legoke piku-
tan jarri nezatela. Baina zuk ongi diozu, euskal idazle
bakoitzak bere dialektoan eta bere gogara eskribitzen
duela. Zuk ere dialekto batez eskribitzen duzu. Zerga-
tik ez dut nik nire dialekto partikularra edukiko? Zer
apurtuko dut, zer harmonia? Euskal literatura dagoen
kaos hau apurtuko banu, behintzat...

Baina barka zaidazu, Santamaria jauna, baina zure
lehengo artikulua eta gaurko nire erantzun hau, den-
pora-galtze ikaragarri bat iruditzen zaizkit. Gauza in-
portanteagoak daude. Nireztat, konparazio baterako,
nire liburu, eta argitara atera ez dezadan ematen di-
daten gerra; euskal editoreen interes zikina eta kobar-
detasuna; legeak ematen dituen "erreztasunak" (Minis-
terioak ez argitaratzea akonsejatzan dit —gaur egunean
zensurarik ez omen dago, baina lapitz gorriak ez dira
abolutu—); liburu ateratzeko lukurro modernoekin
kontraditu dudun zorra (ez hain interes haundikoa, bai-
na tiral). Eta zer gertatuko zait baldin eta nire liburu-
tik lapitz gorriaz markatutako 25 poemak kenduta ere,
erako dudanean Ministerioak sekuestratzen baitu
Nola pagatuko dut Kajarekin hartu dudun zorra? Hori
da nireztat inportantea, Santamaria jauna, eta ez H-ak
harmatu duen iskanbila edo C-ak harmatuko duena,
euskaldun analfabetoei irakurgai apur bat emateagatik,
nire alaben ogia jartzen baitut arriskuan.

Naiz eta ongi konprenitzen badut nire alaben ogiak
zuri batere inporta ez dizula.

Betiko adiskidantza eta errespetoarekin.

GABRIEL ARESTI

ASTO TA ASTOKILLOAK

"Astos y astokillos", onela ira-
kurten gendun "La Gaceta del Nor-
te'n. Lenengo astoen izenak etozen:
Josefina, Napoleon, Kakatza (sic),
eta urren gizon batzuren izenak,
asto ta gizonen artean langa bat ere
ipiñi barik.

Ori gitxi izan bazan, oraintzua
Telebistan ikusi doguz "asto ta as-
killok", arreta iso. Etzan an beste
euskerarik entzuten, korredoreen
arrantzen bat-edo izan ezik. Tele-
mutillak erdera-irritzuz azaldu zi-
tuan gure baserri-deportearen ga-
norak...

Turismoak baleki guk asto ta as-
tokilloekin alako pitxikeriak egiten
doguzala, España guztiko zezenak
itxita, gure etorriko litzakez, eta or-
duan obeki ezagutuak izango giña-
ke. Lendik ere ezagutuak ba giñan.
Voltaire'n denporan "euskaldunak,
Añamendi-pean dantzatzan ari gi-
ñan erdi bat giñan". Orain Televis-
tak, aritzen bakarrik emon dabenez,
gu: "Amboto-pean asto-probatan ari
geran erri bat gera".

Oraingoz beintzat, gure asto ta
astokilloak, gure bertsolari, abeslari
eta gure langilleeri irabazi dautse.
Baña alegitan esanda dago: astoak,
arria arrastatu orde, makilkadak
artzen zituan. Gure erriak ere amai-
katxo arri arrastatu ditu iñoren mo-
numentoetara...

Ez nago erri-deportearen kontra;
baña gauza batzuk obe litzakez Te-
levistaren bistatik gorde. Gure asto-
pretalen tela fiñaren berri eske ba-
dator, erantzun Pernandorenakin...
Ezpaita muestra polita "orixe" mun-
duko ispilluan gure arpegia erakus-
teko.

A. ZELAYETA

F. ZUBIAGA

OITURA ONAK GAINBERA

Esanaren esanaz, alboan degun errekararen otsa bezela, artzen degu gaurko oitura galduen negarra. Nora goaz?... Zertara datoz gure oiturak?... Noraino galdu bear ditugu lengo oitura garbiak?... Gazte auek!...

Orretan joaten zaizkigu gure orduak eta berriketak. Egia esan; gure gurasoen denboretatik gaurko gazteen lasakerira, tarte aundia arkitzen degu. Aiek neurri estuetan bizi izango ziran; baiña auek ere, ba-dute neurritan sartzeko premi pixka bat.

Negar oiek alde guzietara iritxi dira, ta aurreko egunen batean Erroma'ko «L'Osservatore Romano», Batikano'ko egunkariak aitatzen zigan oitura galduen gaurko ugalketa galgarria. Egunkari ortako Idazkari dan Virgilio Levi, apaizak arrotzen digun gai au, ta irakurtzekoak dira kontu au aztertuaz esaten dituanak:

«Ardo nastuak saltzen dituan zigortu ta lizunkeri ta gizonaren bizitzari begirapenik ez dioten esanak, diru-egarriz zabaltzen dituztenak ez jorratzea, burugabekeri aundia dala dirudi» —dio gure albistari onek.

«Ba-daude ortarako eldu-lekuak —jarraitzen du esanaz—, baiña ezpa-leude ere, sortu egin bearko genituzke, onelakoen kontrako lege-arauak». Erriaren osasunari begiratuaz, ba-ditugu janari txarrak eta galduak saltzen dituztenen kontrako neurri ta legeak. Zergatik ez beste ainbeste animaren osasuna galtzen dutenen aurka? Ain zuzen ere, gaurko Jaurritzak, gaurko Gobernuak, beren eskuetan dituzten almen osoekin, aukeran dute oker auek zigortzeko bear dan guzia».

«Ba al-da gure erriko arazoetan, gai au baiño presa geiago duan konturirik? —galdetzen digu Batikano'ko albistariak—. Ez al zaigu eldu erri-bizitzari dagokion sail onetan erantzupidea duten guziak zentzatzeko ordua, gure gaztediaren ondamendia nabarmendu baiño lenago?».

«Burutapen auek inñun izatekotan —dio albistariak—, Italia'n dute arazoibide berezia. Emen baitegu kristautasunaren usai zaarrak sortutako girorik egokiena mundu guzira; ta bere iaeraren mui bezela jasoa bai-du mundu guziari erakusteko Istokia».

Aita Santuaren ondotik datozkigun deadar auek, gure arreata biziana esnatu bear luteke. Zerbaiterako gera kristauak. Zerbait erakutsi zigan Kristo'k, bere lur ontako bizitzan. Ta kristautasunak bere pitxirik ederrena bezela gordea du aren erakutsia.

Gizonak bi alderdi ditu oso begiratu bearrak. Gorputzaren aldekoak, gure bizitzari diogun maitasunagatik ainbestean gordetzen ditugu. Gure gorputzaren osasunak oso kezkatuak gauzka beti.

Baiña beste alderdia, animarena, oso zokoratua euki oi degu, zoritxarrez. Gure asmakizun guziak, emengo bizitzari laguntzarik onenak inguratzeko oi degu kezkarik larriena mundu onetan. Ta bitartean, animaren bizia, betikoa degularik, eztegu aintzakotzat ere artzen.

Ta azkenean, gorputzaren bizi au luzatu arren, urte laburren buruan gaitzekoa degularik. Animarena, oster, betikoan murgiltzekoa izanik, bein ere bukatuko ezтана, or daukagu ezereen kezkarik gabe galdia. Gure irizpidea oso aldatu bearko dute, emendik aurrerako munduak egun gorriak ikusterik nai ezpadegu. Eta gure jokabidea ere, ziara begiratu beara degu, gure bizitzari kristau-kutsua txertatu nai badiogu.

ONU ta Erlijio gaietako Gozabidea

«Erlijioa» gizonen artean asarre bide ta odol ixurtzetarako iturri izan da maiz. Gizonak, Jainkoaren lekua artuaz, berak zigortu nai izan du bere lagun urkoa, gai onetan dituan iriztiengatik. Onela; Jainkoaren izenaren alkarri egundoko txakurkeriak egin izan dizkiogu, bakoitzak bere Erlijioa babestu ta gordetzeko aitzakiz.

Nazioak beren Batzar Nagusian ontaz konturatu dira ta ONU'ko Idazkaritzak zabaldu berri du agiri bat. Agiri-aurrerapen au Nazio Elkartuen Diruketa ta Gizarte Batzordeari lenbizi aurkeztuko zaio ta gero Batzar Nagusi osoari. Agiri ontan dionez, «Erlijio» eta «Uste sakon» itzen barruan artuko dira, Jainkoa onartzen dutenen, Jainkoa ukatzen dutenen, eta Jainkoa aintzakotzat ez dutenen irizkiak ere. Beraz auek guziak kontuan artuko dira agiri ontan itz oien bitartez.

Gaiñera, aitoritzen da «Nazio ta Lege-Erri guziak bere gain artzen dutela gizon guziei pentsatzeko, kontzientziko ta erlijio-askatasuna eskeintzea».

Eskubide onen barruan sartzen dira, bakoitzak bere elizkizunak egiteko askatasuna, bai erromes eta peregrinaziotarako eskubidea, bai erlijio etxetarako ta elizegintza askatasun eta iraupena eta ildakoak beren lurretan sartzeko erreztasuna. Inñor ezin beartuko da Erlijio Zin edo juramenturik egitera. Bakoitza bere esku izango da ezkontzarakoan erlijio-elizkizunetara joateko edo ez joateko bere «erlijioaren kontra. Aske ere izango da norbera, nai ez duan Erlijio-rik ez onartzeko ta nai duana onartzeko, naiz uzteko.

Agiriak garbi adierazten du gurasoen eskubidea beren seme-alaben erlijioa aukeratzeko.

Aginterri guziak lotzen dira ontan: «erlijio» ta «Uste sakon» guziak berdin artzeko. Bere iriztiengatik ez da bereziko inñor eskubidetan. Berdiñak izango dira mendeko guziak bai diru-laguntzak iristerakoan; bai auzitegiak; bai zerga edo kontribuzio-barkapenetan; bai beren eliz eta Batzar-lekuen iraupen-laguntzetan; bai erti aldetik babesa iristekoan.

Agiri onek eskatzen dituan kontuak erabakitzeko Batzorde bat izendatuko da. Batzorde onek ONU'ren izenean lan egingo du, Errialde guzietan agiri oni buruz sortzen diran eztabaidak ezpai ta auziak konpontzen laguntzeko. Batzorde ontan amaika lagun artuko dira beren oitura ta jakitez, eta zuzentasunez ezagutuak.

ERLIJIO GAIETAN GOGORKERIAK GOZATZEKO NAZIOEN ARTEKO AITORPEN AURRERAPE-NA izenez ezagutuko da agiri au.

Ikusten degun bezela, Erlijio aitzakiz gizonen artean sortu izan diran ezberdintasun, gerrate ta egoskorkeri guziak baztatu nai dira gizonen artetik.

Eta Kristo'ri ta gure Erlijioari dagokionez, oso ego-ki emana ta artua izango da erabaki ta agiri au. Izan ere, Kristo bakarrik izan da, besteak eriotzara bialdu bearrean, bere Erlijioagatik bere bizia eskeiñi zuana.

Lotsagarria litzake kristauok gure Erlijioa aitzaki artuta inñor gure irizietara ekarri, naiz edozer gogorkeri egingo ba-genie, gurekin ontan bat ez datozenei. Erlijioa ta gogorkeria, alkarrekin burrukan daude, beraz, eta au eztegu aztu bear.

AITORTZAK ELIZAK ASMATUA?

PEKATUAK BANAN-BANAN ESAN BEARRIK BAI?

Epaillak iru. Soraluze edo Plazen-zi'n arkitzen naiz On Manuel Etxa-niz'ekin mutillai gogo-jardunak zuzentzen.

Zalantza bat baño geiago euki ditugu itzaldi auek egiterakoan.

Izan ere zenbat gauzatxo aldatzen ari diran! Zenbat iritzi, zenbat jokabide, zenbat oitura!

Elizak nai ta nai ez berritu, aldatu ta gaurkotu bearra dauka. Guk ere ezin, ba, itzegin inñola ere antziñako era zarrean. Jazkera berriz agertu bear Jainkoaren betiko itza.

Baiña zer gai aukeratu? Nola gai oiek gaurko gaztediari azaldu?

Zenbat buruaste ta zalantza as-tearen buruan!!

Ostirala da. Gure itza entzuten duten gazte jator auek aitorregian ditugu biar. Bidezko litzake aitorza oierl begira alde aurretik argi-bide bat ematea.

Gai oni buruz ere esaten eta entzuten diranak!!

«Aitorza apaizak asmatutako ipuia dek... Elizak bakarkako aitorza kendu egingo omen dik... Ez omen zegok, zeatz-meatz, banan-banan, pekatu astun guziak aitoru bearrak».

Aitorza Kristo berberak asmatua da. Kristo berbera da apaizgintzaren eta Elizaren bitartez pekatuak barkatzen dituan.

Kristo da salbatzale ta barkatza-lle, baiña Elizaren bidez. «Aitak bialdu naun bezela bialtzen zaituet Nik ere... Ar zazute Ispiritu Santua. Pekatuak barkatzen dizkiezutenai, barkatuko zaizkie; eta loturik uzten dizkiezutenai, loturik gelditu zaizkie». (J. 20-21).

Baian zenbat eta nolakoak diran esanaz, banan-banan, pekatu astun guziak aitoru bearrak bai al dago Jainkoagandik Elizaren bitartez pe-

katu oien barkamena irixteko?

Aitorzak ba-du giza-alderdi poz-garria.

Gure barruko kezak norbaiti ager-tu gabe ez gaude lasai. Sikiatrak berak ere nastu antzean dabilen gaixoari barruko korapillo guziak aitoru arazten dizkiote. Esate utsare-kin lasaitu ta patxaratu egiten da. Barruko pake ta poza irixten ditu. Estu ta larri nastu antzean dabilen sendatzeko bide egoki ta bea-rrezko, barrua ustutzea.

Aitorzak ere ba-du alderdi alai ta jator ori.

Baiña aitorza ez da batik-bat bar-ruko lasaitusuna ta patxara irixte-ko. Aitorza Jainko barkarkor eta salbatzalearekin alkatzeko da. Kris-to errukitsua ta pekatari gaiztoa al-karrekin besarkatzeko une ta bide dezu. Beraz, batik-bat, pekatuen bar-kamena irixteko degu.

Baiña Elizan pekatu oien barka-mena eskatzeko erak eta oiturak ez dira beti ta alde guzietan berdiñak izan.

Lenengo kristauak pekatu nabar-menena ta agirikoak bakarrik aitor-tzen zituzten, batzuk diotenez. Ta ez ixilka ta bakarka; Eliza sailka bat-zartuta arkitzen zan uneetan baizik. Agiriko ta taldekako aitorza aren zentzu ta ezaugarri ditugu mezaren asierako oititzak.

Agiriko pekatuarentzat, agiriko ai-torketa ta agiriko ordaña zeuzkaten nunbait.

Aspalditxotik sartaldeko Eliza ka-toliku erromatarrean, bakarka ta pe-katu astun guziak banan-banan apaiz-ari esanaz aitorzeko oitura ta le-gea degu.

Baiña antziñako oitura ta era aie-tara nolabait biurtzeko amesak sortu dira katoliku batzuen artean. Holanda degu aurrelari.

Penitentziko elizkizunaren batean alkatutako Elizaren aurrean aitoru gure pekatuak, baiña ez banan-banan bakarka bezela. Ezta pekatu jakin bat izendatuz ere. «Pekatu egin det, damuturik nago, barkapen eta as-kespena eskatzen ditut» edo onela-ko zerbait bakarrik esanaz.

Dirudinez, pekatuak banan-banan aitoru bear au, baditeke kristok jar-ria ez izatea. Ziurki Elizan pixkana-pixkana sartutako oitura bat degu. Mesedegarri iruditurik lege zorrotz batez onartu ta sendotua.

Ba-ditu pekatu danak banan-banan aitoru bear onek bere alderdi on eta bikañak.

Barrua obeto aztertu ta miaztera beartzen gaitu. Geuron buruak geia-go ezagutera.

Apaltasun otxanagoa ta ontzeko asmo sendogoa artzera eragiten di-gu, Jainkoaren aurrean ez ezik, gi-zon baten aurrean ere emandako itza bete bear bai da.

Ezifian dabilzan askok era on-tako aitorzari esker, etsi gabe iraungo dute.

Kontzientzia argitu ta zuzendu de-zaiguke, illunpe, zalantza ta oker-bi-deetatik araza araziz. Askorentzat aitorlea animako gaitzen sendagille argi ta yayoa izan da.

Barrua lasaitu ta pakeatu.

Gure jokabideetarako zentzuna ta irizpide zuzena eman dezaizkiguke. Betiko pekatu zarrekin azaltzeko lotsa ez erortzeko babes ona degu.

Ba-ditu alderdi txarrak ere.

Era ortako aitorza, askorentzat Jainkoagana biurtzeko zailtasuna eta eragozpen gerta oi da zenbait ga-raiz.

Damututako asko, lotsa ta bildu-rragatik, aitorzan ixildu ta gorde di-tuztelako, pekatuen barkamena iritxi gabe geldi ditezke. Sakrilejio edo doneausteko pekatu larri bat geiago egiñaz gañera.

Bat baño geiago Jaunartzeko sa-kramentutik urrutiarazten du.

Aitorlea, barkatzale baño geiago, sendatzale bezela artu ditek. Ai-tortza, pekatuak barkatzeko sakra-mentu baño geiago, barrua lasaitze-ko ta patxaratzeko sendagai bezela artu ditek.

Damuari baño, dana esateari ga-rrantzgi geiago ematera jarri gindez-ke. Zenbat aldez entzuten dan: «esan zizkiot beintza eta»... «Zakua ustu» ta berriro betetzeko leku ta eskubidearekin gelditzen gerala us-te genezake.

Gizakiaren askatasuna geitxo lotu dezake.

Jainkoak bakarrik neurtu ta epai-

tu dezakean okerra, errezege ta zo-rrortzege neurtu ta epaitu genezake. Jainkoak bakarrik agintzen dun to-kian sartu gindezke lotsagabegi. Anima ta Jainkoak alkarrekin kon-pon du bear duten izkuta-lekuan au-sartagi sartu gindezke.

Kristauak oso umetaz jotzeko ar-riskua etorri ditek. Ez gerala bes-teakin geiegi piazten dirudi.

Pekatuak banan-banan esan bea-rrik ez eukitzeak, mesede auek ekarri dezake.

Kristaua gizonagotzat artu. Bako-itzaren konzientziari zor zaion begi-rune ta itzala gorde.

Nor bere pekatuekin geiago eran-tzunkizundu.

Damu biziago ta asmo sendogoa baten bearra sumatu.

Jainkoagana egizko damuaren bi-dez itzuli.

Jainkoagandik aldendu zanaren-tzat, Beregana urbiltzeko erreztasun erosoagoa ipiñi.

Jaunartzeko zailtasun eta geiegi-z-ko begiramenak kendu.

Elizari pekatuarekin egiten diogun kaltearen barkamena, batzartuta gaudenean alkarri eskatu. Pekatari gerala agirian aitoru.

Ez dakigu, Elizaren lege ta oitura zar onek, aldaketarik izango duan. Ez dakigu konbeniko danik ere, ez bai dakigu zenbaterano zaborke-ria ekarri dezakean. Holandarrak ere ez dute nolana ta noiznairako eska-tzen.

Badakite aitorza Jesukristok jar-ria dala. Badakite banan-banan da-nak aitoru bearrak kristauai mese-de aundiak ekarri dizkietela.

Baiña sail aundiak aitoru bear di-ranean bakoitzari, bakarka, pekatuak barkatzeko ordez zergatik ez danai batera barkatu?

Garbi dago Eliza erromatarrek ere banan-banan esan bear ori, beti ez dula ain estu artu oi.

Eliza erromatarrek berak ere ez die bein ere mutuai idatziz peka-tuak aitoru bearra jarri. Aitorzera dijoanek, aitorlearen izkuntzarik ez dakianean, keñuz bakarrik pekatuen damua agertzea naikoa du, guzien barkamena ta askespena irixteko.

Azken orduan betarik ez danean, etzaio gaixoari pekatu guziak esatea eskatzen, barkamena emateko.

Aztuta pekatuen bat utzi dua-nean, danak barkatzen zaizkio.

Jaunartu gabe gelditzera, izen ona gaitzeko arrixkua datorkionean, da-mua artuz Jesus artzera joan ditek.

Zenbatik gogoratzen ez danean, gutxi gora-bera esatea aski da.

Nai ta nai ez aitorle jakiñarekin aitoru bearra dagonean eta bere aurrean izen ona galdu nai ez da-nean, beste bati urregio batean ai-tortzeko asmotan gorde ditek.

Ezbearrez edo sail bat eriotz-ar-rixkuan arkitzen danean guziak ba-tera barkatzen zaie.

Bataioak eta azken igurtziak Ja-mua bakarrik eskatzen dute pekatu-danak barkatzerakoan. Bi sakramen-tu oiek esan gabe barkatzen dituzte pekatuak.

Aitorzak ere danak banan-banan esan gabe barkatzeko indarrak ez ote du?

Dana dala, oraingoz pekatu astun guziak banan-banan aitorzen jaraitu bearra daukagu, Jainkoarekin eta Elizarekin adixkidetu nai badegu.

Elizak meza entzun eta peniten-tzi egiteko egun jakiñak ipiñi diz-ki.

Aitorzako sakramentua bear be-zela artzeko ere era ta legea eman zezaike.

Lege au aldatuko balitz ere, beti on eta mesedegarri izango da pe-katariarentzat, inñork beartu gabe as-katasun osoz danak aitorzea.

Baiña beti gogoan auxu euki bear degu: pekatuen barkamena irixteko, damua dala nai ta naiezko. Ori ga-be ez dago barkaziorik.

Pekatuak, kristau erri osoari kalte egiten diola jabetu bear degu.

Penitentziko elizkizunaren barruan Jainkoarekin eta Elizarekin adixklde-tzen alegindu bear degu.

Gizartearen aurkako pekatueri ga-rrantzgi geiago eman. Egin bear gen-duan ona ez egiñaren damu biziagoa sortu gudan.

Jakiñaren gañean pekatu astu-nean ez dagonari, Jaunartzera bultza Meza garaiean ortarako gertutu on-doren.

M. ATXAGA

ASTIRIK EZA

(1. garren orrialdetik)

Jauna, ez dituzu neurriak ondo artu, mundu guztia bai dabil oker: orduak motzegi, egunak ez luze. Bizitza berbera laburra.

Zu zaude denboratik aparte ta irripar dagizu gu denborakin dabilgun burruka ikusten.

Ta gizoneri denbora-neurria diezunear banatzen, badakizu zer dagizun. Bakoitzari beria. Eginbearezkoak egiteko aña denbora. Ez da baiña

alperrik galdu bear, ezta lurperatu ere zure doia bai da denbora, pasatzen dana, gorde eziña.

Jauna, asti ba dut, asti neuria, Zuk emandako denbora-neurria.

Nere bizitzaren urteak, nere urteen egunak, nere egunen orduak, denak ditut neureak. Neuk bete bear uneak pakean, ixillean. Uneak betetzea da

ur txepela, ur orrekin egin dezazun ardo gorri bizia Kana'ko eztaietan egintzen duan bezela, gizonaren ergela sendotzeko.

Gaurko illunabarrean ez dizut au ta ura ta bestea egiteko astirik eskatzen. Gauza bat eskatzen dizut bakarrik: Zuk nai dezuna Zeuk emandako denboran, konzientziar, egiteko aukera.

ANES LAZKAU'ko

HERRIAK ETA GIZONAK

naizio-arjeko-unea

ESTADU BATUETAKO HERRIA

REKARDO ARREGI

Politikaren alorrean egun aietako gertakizunak aundietakoa Frantzia'ko elektzioak dira, bafian oraindikan elektzio oien ondorenak aztertzeke garaiegi dalako lan ori emendik bi edo iru zenbakietara egin beharko dugu.

Ori dela ta beste zerbaitetan pausatzen komenigarria iruditut zait. Eta banuen aspaldian gai onetaz mintzatzeko gogoia: Estadu Batuetako Herriatzaz, populuatzaz.

Berrilari, politiko, politikulari guztientzat bezela, inportantea da Estadu Batuetaz iritxi bat eta postura bat izatea. Ori egin gabe ezin gelditu. Estadu Batuek munduko estadurik aberatsena, indartsuena, zerbait gaitan lendabizikoa izatea, pixu geiegi duten errealdadeak dira bazterturik uzteko. Badakit gaitiera anti-amerikanoaren izen aundia dute. Eta egia esateko Estadu Batuek azken aldi aietan egingutako gauz geihenak kondenatu egin ditutela aitortu behar eta gero ta argiagi ikusten dut ori zela egin behar nuana.

Estraiña egin behar duguna Estadu Batuetaz mintzatzetarakoan Estadu Batuek gaitz absolutua ez egitea, gaitzaren pertsonifikazioa ez egitea. Ta orregatik mintzatu nahi nuke Estadu Batuetako herriatzaz, populuatzaz.

Orain urtebete idatzitako artikulua batean Maurice Duverger'ek esaten zuen 1956'garren eta lehenagoko tiranien izenak Budapest ta Stalin'en izenak zekarzkillara oroinenera gaur egun tiraniaren izenak Saigon, Santo Domingo etab. dakarkila oroinenera. Ta ori benetako egia dela uste dut. Amerikanoak Vitanam'en, Santo Domingo'n etab. egi-ten ari diranak izenik ere ez dute ta egite oien kondenaziorik gogorrenak eta sutuenak ez dira beñiere demagogiara iritxiko. Orain bertan C.I.A.'ren zenbait jokabide zikin azalera agertu diranean esandako guztia gutxi da. Baiña erreza da urrutitik kritika egitea ta gehienetan kritika literario bat,

onek bere garrantzia ta egitekoa baldin badu ere. Baiñan Vietnam'eko guduauren aurka, C.I.A.'ren jokaera zikiñen aurka ta Estadu Batuen aurka lana jatorki, gogor, trebe, ta meriturik aundienetako amerikanoak berak egiten dute, herriko, populuko zenbait jendeek. Ba dakit estadistikak behar bezela irakurri behar dirala ta estadistika auek amerikano asko dirala Johnson'en kontrakoak Viet-nam'eko guduan adierazten baldin badute, oietatik gehienak Johnson'ekin asarre daude, ez Ego Viet-nam'en gudua egiten dualako, ta Ifar-Vietnam bonbardeatzen dualako, gudua irabazten ez dualako baizik. Orain Estadu Batuetan C.I.A.'ren diru banaketatzaz asko mintzaten baldin bada ez da C.I.A.'ren egiteen prinzipioba kondenatzeko baizik. Egia dabaita munduko estadurik konformistena ta kapitalistena den, ortan benetako oposizioa, Estadu ortako demokrazioaren xistema bera kondenatzen dutenak, oso gutxi dirala ta gehienetan utopistak egite konkretotara koherentzi pixka batekin ez dirala pasa, integrazionistak ez ezik. Ala ere zerbait gazteen burruka ausartia, gogorra, ta askotan esperantza gutxiko ahaztu gabe ezin dezakegu utzi. Behar bada orregatik badugu esperantza Estadu Batuen etorkizunean, ori urrun ikusten baldin bada ere.

Behar bada esperantza orren sinbolorik onena «Ramparts» aldizkaria bera. Jakiña danez aldizkari au izan da C.I.A. arazo guzti oiek lehenbizi argitaratu dituen dituen da. Aldizkari onek zenbait bakoitzeko berreun milla bat ale barreatzen ditu, gutxi Estadu Batuetako neurrietan, eta katoliko ezkertiarak. Bere zuzendariak Berkeby'ko unibersitariok kritika egitea naiko ez zela esanaz California'ko gobernadoreztako elektiotara presentatu zen demokrata bezela ta nahiko botu beregatu zituen kandidato izateko nahi-koak izan arren. Eta bide ortan jarraitzeke asmoa du. Ori da jator jokatzeta: ez esan bakarrik, egin ere bai.

KOLABORAZIOAK

KAPITALISMUA

Ba-liteke geure erruz aspaldi ontan gai bat bakarrik aiatzea: kolektibismoa eta onen bikaintasuna, beren ego-kitasuna eta kapitalismuaren gaitzak, kalteak. Askok, egungo sozialismua eta kolektibismoa naasten asi dira xistima ezberdiñak izanik.

Bein batean aipatu genduen Aita Llanos'en kolektibismoa, kolektibismo teorikua, arrezkero, Aita Llanos'ek beste azalpen bi eman ditu gai oni buruz, bata, Letamendia Jaunak euskeratua ZERUKO ARGIAREN'tzat, bigarrena ez.

Kolektibismoa oraindikan egiztatu gabe dago eta leendabizi, ongi izango da jakitea kolektibismoaren teorikuak gogoetaldi utsean idazten dutela. Orixe egiten du Llanos'ek eta gogoetaldi utsean (en pura abstracción) gauz onak esaten dira, baña esatejiki egitera joanaldi bat ibilli bear da. Gu, oster, apalki, ez gabiltza gogoetaldi utsean, gaurko egunean gertatzen diran arazoak azaltzen ditugu egungo baldintzak gogoan artuta.

Orraitio, xistima kapitalistaren alde inork ez du idatzi arrezkero, kapitalismuak arpegi onak euki arren, xistima onek ere alderdi ona ba-dauka, au ez da aaztu bear zuzenean ibiltzea aintzakotzat ba-degu.

Gaur egunean, gutxienez, iru xistima bereixten dira: kapitalismua, sozialismua eta faszismua, Kolektibismoa, leen esan degun bezela, oraindikan ez da agertu. Guk, gure gizartean irugarren xistima ikusten degu, ia gure bizi guzian ez degu besterik ezagutu, 31 urte onetan ez noski. Orgaitik, idazten ari geranean gauzak ongi zeaztu bear dira, argi esan, xistima baten kalteak besteari erantsi gabe eta idegaiak naastu gabe.

Kapitalismuaren aurka egitea ongi deritzat, komunismuaren aurka egiten dan bezela. Kapitalismua gaizkillea da, sozialismua dan bezela. Denak dakigu, kapitalismuaren grin setatsuen dirua da (Urrezko Txekorria), diruagaz dena irabaztea nai du, diruagaz politikea zikindu eta diruagaz ainbat burugabe lilluratu. Kapitalismua onela gaizkillea izanik beren aurka gizonak jarri bear dira, gizonari dagozkion eskubideak ager-arazteko («poder compensador» derizkiote) gizonaren eskubide bereziak oinperatu ez dedin eta orixe bera egin bear da beren semeagaz, komunismuagaz (orain komunismua ez da esaten, sozialismua baizik). Era askotan, sozialismua gaiztoagoa da oraindik, xistima au bildur da, bildur onegaz gizonaren eskubideak zapaltzen dituz. Sozialismua, autamen bezela eta batez ere

burrukarako izkillu bezela ona da, baña sozialismua, besterik aiatu gabe, gizonaren eskubide maiteena ukatzen du: askatasuna eta beren ezaugarriak; semealabaren ezitza, Jainkoa, jabetzea, eta abar. Askok bigundu da azken urte onetan baña, agian, esango neuke, kapitalismua baiño atzeratuagoa dagola.

Xistima biak, kapitalismua eta sozialismua, euren gorrierian, euren radikalismuan gaizkilleak dira, gizarteari ondore gaiztoak dakarte, gizadiaren aurka ibiltzen dira euren ideiak sartu eziñik.

Gizarte pluralistetan, autamen asko dituzten gizartetan, au da, gizarte aurreratuetan, xistima biak batera bizi litekez, alkarren ondoan, alkarren bildur. Europa Sartaldeko laterri askotan orixe gertatzen da: Noruegan, Inglaterra, Suezia Frantzia, e.a.

Egungo sozialismuaren egingizun batzuk jakitea nai badezute, jarraitu. Igaro dan udean, Inglaterran, Europa Sartaldeko gizatalde askogaz lagun egin giñan. An ziran Polakoak, Txekoak, Bulgarioak, e.a. Bein batean, Bulgaria'ko mezzo-soprano bategaz lagun egin da gero galdera batzuk egin nizekion:

—«Onezkero, zuek, Bulgarian, sozialistak izango zera-te».

—«Bulgarian, sozialistak gutxi dira eta ni ez naiz sozialista».

Era ontara, geure begiak gauz asko ikasi gendun, sozialistaren bizimodua, sozialistaren gora berak. Mezzo-soprano urak 26 urte e ditu eta irakaslea danez, beren alogerak Estadutik artzen ditu, an ez dago irakastola pribaturik, ez elkarte pribaturik, Estadua da dena, orrela langille guziki, Estaduaren menpean dagoz.

Baña zer gertatzen da Laterri sozialista oietan? Batzuk, gutxien direzenak, ongi bizi dira, alogera aundiekin, baña geienak ez, geienak bizimodu kaskarra daramate. Partiduaren lendakariak edo zuzendariak eta fabrikeetako zuzendariak alogera onak daukate, baña be-mailetako arotzak ez, lau txakur, or nunbait. Oien sukaldeetan otza nabari da, emen bezela.

Ikusten degunez, kolektibismoak ez du zer ikusirik sozialismu onegaz, kolektibismoak, bakoitzaren erabaki aalmena babestea nai du, bakoitzaren jabetzea gorde eta ez gizatalde batena bakarrik.

S. LARREA

LIBURUAK

ALFRED SAUVY

EL PROBLEMA DE LA POBLACION EN EL MUNDO

Alfred Sauvy Frantzia'ko jakintsu ta pentsalarien artean ezagutuenetakoa da. Pentsalari konprometitua, idea ta teori atzean gelditzen ez deu oietako. Pentsalari ezkertiarra egiaren eta justiziaren serbitzari fiña. Orregatik Frantzia'ko gobernuko gizonak, nahizeta eskuindarrak izan, idiekien ta aurreratzalleen izenarekin azaldu nahi dutenean Alfred Sauvy'ren esanak eta liburuak aiatzen dituzte bein baño gehiagotan.

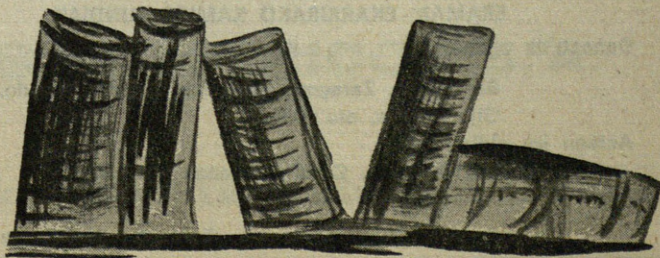
Behar bada ezagunagoa da Alfred Sauvy "Le Monde" eguneroko famatuaz bere ekonomietako orrietan, kritikalarien ofizioa egiten dualako. Ekonomiari ta gizarteari buruz argitaratutako azken liburuen kritika zorrotza ta astuna baiñan era berdiñean sentidu aundikoa ematen du. Beraz kritika ori izaten da askotan gai auen gain idazten diran liburuen jakiñean egon nahi degunontzat, termometro ta señaletzaillerik onena.

Oiek guztiak baño izen aundiagoa ta fama zabalagoa eman diote demografo bezela egingutako lanak. Demografia ta poblazioa, gai bezela, entzun ezker bereala datorkigu oroinenera Alfred Sauvy'ren izena. Gutxi izango baidira onek bezela ain garrantzi aundiko gai auek aztertu izango dituna ortikan gau auek ezin aiatatu izatea bereala Alfred Sauvy'ren izena aiatatu gabe.

Bestaldetik berriz liburu auek darabilkien gaiaren inportantzia ezin ukatu. Behar bada gaurko munduak duen aundienetakoa pasio sakonenak astintzen dituen. Egia ote biztanleak janariak baño azkarrago ugaritzen dijoatzeta? Poblazio gahiegia ta erdi azi azititzen, subdesarrolloaren arteko relazioak zer diran? Zer egin poblazioa azkenegi ugaritzen dijoan herrietan? Ekonomia indartzeke jaiotzak limitatu? Zer jaiotzen limitatziotzaz? Onek amaika galdera ta beste ainbeste pasio altra dituztenak erantzunak ematekoan, Marxistak badute bere erantzuna, nahiz eta askotan jokabide kontradiktorioak erabili, Katolikoak ba dute berea ta Kapitalistak ere bai berea. Beha bada liburua substitulua azaltzen badugu obetoago ikusiko da liburu onen izaera: "El problema de la población en el mundo" ta beñean "de Malthus a Mao Tse Tung". Beraz gai ontaz, poblaziotzaz, esan diran arrazoi ta teori guztien laburpen bat eskuartean izan nai baldin ba da. Liburu au baño egoikiagorik ez. Bestetik prolemen bilduma ta enumerazioa bat nahi baldin bada beste onenbeste. Ta ez ori bakarrik puntu guzti oietaz egillearen, au da, gai ortaz jakintsuenetako iritzi bakarra.

Ba du beste bentaja bat liburu onek, oso erreza izatea, ez bai darabilzki geigi behar beharrezkoa baizik, itz teknikoak. Onegatik liburu onen irakurketa oso erreza ta atsegingarria egiten da. Uste dut au guztia nahiko rekomendazio dala liburu au erosteko, irurogei pezeteta, eta irakurtzeke. Liburu au erderaz Madril'en 1961'gn Aguila etxeak argitaratu zuen.

UNAI GARIN

BERTSO BERRIAK

EUSKERA MINGAÑEAN

ETA BIOTZEAN

1

Mintzaira eztitsua zu nola baizeran dedan ezagueran, jartzera nua begiz nai zaitunak eran. Aita ta amari ikasi genion izkeran, ara argazkia ere ikusteko eran, jendeak jakin dezan nolakoak geran.

2

Bertsoak bialduaz «Zeruko Argira», ain leku garbira, «Basarri'n» Bordatxoak daukan atarira. Oitura auen berri zabalduz lurbira abiatu diranak gu gauden errira, izkuntz onen jakitun egin bear dira.

3

Bururatu zan zerbait egiten astia auxet ustia, nik dakidan apurra itz bitan ustia. Dana bukatzerako jungo da astia; beste zenbaitek aña baneuka astia, esango nuke zer dan emengo nastia.

4

Jaiak artuz udaran datoz lanetatik ixkin danetatik, zuriak eta beltzak; diradenetatik! Au diot asteroko eder onetatik eztegu atera bear geren onetatik, gaurko batzuk bezela beren gonetatik.

5

Asi naizen lanari bear diot eldu nola ez ugaldut? ainbeste atzeritar baldin bada eldu. Naiz aurtan babarrunen erdirik ez eldu; onez datorrenikan zertako bialdu? Euskalerriak orain izena «Babel» du.

6

Danak iritxi nairik gaidiko torrera txukun, dotorera, arritzekoa onuntz dagon etorrera. Beti ezerik zauden erri jatorrera, bildu nai dun guztia Kantauritarrera, euskaldun biurtzeko azkar betor era.

7

Ingurumai ontara agertzen diranak asko edo geienak, beste edozein bezela izan leizke onak. Bere izkera ibiltzia ala nai duenak, lendik erabakia dauka goiko Jaunak, geurerik eztezagun galdu euskaldunak.

8

Samingarri latzena bailitzake ori, etorri bear duna ezipagabiltz argi. Ziurrik lur au degu izkuntzen sor-kabi, Babiloni'ko kondai zarraren irudi gertatu zan arren mintz ber bera dirudi.

9

Gure aurreko aien kabi autatua zaitut maitatua, zenbat amets — egillek zerán aitatua! Pizti asko gelditzen zaizu kokatua; asi baño lenago norbere kantua, eduki bear luke nun dagon kontua.

10

Aidekoak librerik nai badute bizi zertan galerazi? beren jardun miñian ala adierazi. Egin izan digute ainbat gauz berezi, kukuaren otsa da guztien nagusi, Euskalerri'n euskerak bear zun lenbizi.

11

Garairen batean, bai, ala zan izango, nork eztu esango? aurrera ikasia da guretzat lenengo. Iñork eztu orretan aurkarik egingo, danok batu gaitzen orko ta emengo, Amari ez al diogu poz ori emango?

12

Euskera kanpoan da euskera etxean arnas bakoitzean, euskerarekin mintza begik zabaltzean. Berdin dio lanean edo ototzean, euskal mezak entzunaz ele zaratzean, euskera mingañean eta biotzean.

GILLERMO ALBIZU
(Tolosa)

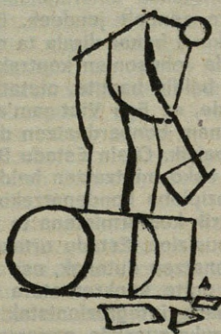
NERE BORDATXOTIK

Basarri

Latasa aizkolaria

Latasa aizkolariari erdi-aukeran arpegi ematen ez omen da iñor ausartzen. Auxe esaten zidan oraindik oraintsu karta batean.

Alegin pranko egiñagatik etzaiola kotrariorik sortzen; berdiñean iñork eztula berekin jokatu nai.

Urteak aurrera dijoazkiola, ta urteak eztutela barkatzen.

Ez orixe!

Kargamenturik txarrena urteen kargamentua zala esan zun bertsolari batek:

Urteak bizkarrean, eta ezin utzi bazterrean.

MARKA EGITERA

Sasoiko dagon arte marka batzuk jartzea erabaki du Latasa'k.

Kontrariorik eztunak, zer egoikiagorik egin lezake?

Larogeitamar ontzako lau enbor ebaki nai lituzke lenengo. Martxoaren 27'garren egunean, Jauna lagun, Tolosa'ko zezen plazan.

Geroxeago (berak izendatuko du garaiz zer egunetan), lau kanakotan utzi nai luke beste marka bat.

Eztira txantxetako lanak, ez bata ta ez bestea. Eztira edozeinentzat egiten diranak.

URTE ASKO DALA

1.910'garren urtean bi bidanitar trebe jokatu ziran Tolosa'n. Permin Otegi ta Kazinto Egiguren.

Launa larogeitamar ontzako enbor nork lenago ebaki. Ortan zuten auzia.

Orduko irabazlea Permin Otegi izan zan.

64 minutu ta 10 segundoan eman zun lau egurren kontu. Lan aundi ta bikaintzat juzkatu zan. Serapio Mujika jaunak, bere liburuetako batean, itzegiten du lan orretzaz: «Provincia de Guipúzcoa» deritzaion liburuan, ain zuzen.

MIXERIKORDIRAKO

Latasa jauna marka sonatu ori ondu asmotan dijoa Tlosa'sa'ra.

Ta, dexkuidoz ondu gabe gel.

dituko balitz, plazan biltzen dan diru guzia Tolosa'ko Mixerikordirako izango da. Gastuak kendu ta gañontzeko guzia, alegia.

Egurak Latasa'k berak aukeratuko ditu. Gero, plazan jartzea, Pederazioak izendatutako gizon batzuk egingo dute. Aiek jarriko dituzte neurritan, legeak agintzen dun bezela; aiek josiko dituzte plantxa gañean.

Martxoaren 27'garren egunean, arratsaldeko lauterditan dijoa Latasa lan auek egitera.

EZTAGO LENGU KONTURIK

Len gure deporte— gizonen egiteko nagusia jokoa irabaztea izaten zan.

Kontrarioak menderatu ezkerro gustora izaten ziran. Iñori etzitzaion gogoratzen marka bat jartzeko konturik.

Ontan lenengotako asi zana «Ziarañ-zar» arrijasotzallea izan zan.

Erretiratu aurretik Deba'ko plazan, bederatzi arruako arri zilindroarekin marka bat jarri zun. Eun da bi aldiz jaso zun amarna minutuko iru ekinalditan. Gaurko arri zilindroak eta ordukoak eztira berdiñak. Pixua berdiña dute, baña ez egitura. Oraingo azpi utsunerik eztuten izaten orduko arri zilindroak. Eskulekuak bakarrik.

«Ziarañ-zar'en» marka ontze- ra joatezkero orduko arri klase berdiñarekin joan bear litzake ta ez oraingoekin. Emengo gerra baño lenagotik egindako marka da «Ziarañ-zar'ena».

PENA DA

Gaurko gazte askok auxe esaten dizute itzetik ortzera:

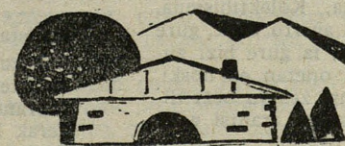
Markarik ez omen zun jarri, ta garai bateko Ala'ko korrikalari txikia ez omen zan bapoa izango.

Markarik utzi etzula egia da, baña korrikalari ona etzala esate orrekmañiat palta du egia izateko.

Alboan jartzen zitzaizkion guziak menderatzen zitun bolara batean.

Zer nai zukean besterik?

Orañ Latasa'k bezela, ark, sasoiñ zanean, zortzi kilometroan, amarrean edo amabian

marka bat jartzeko erabakia artu balu, gaurko gazte askok, bear bada, eluteke ain itzal gutxiarekin itzegingo.

ONDO EGIÑA

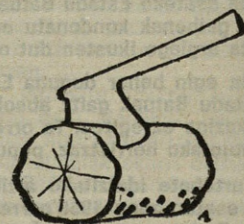
Gutxi izaten dira Latasa'ren moduko aizkolariak.

Neri etzait iruditzen oberik ikusi dedanik. Amaikatxori begira egon naiz jondaneko ogeitabost urte ontan. Latasa'k garai bat izan zun arrigarria.

Sinisterik eztagon bezelakoa.

Ezbear eta desgrazi gogorrek izan ditu geroztik.

Ez gendun uste geiago gauzako zanik; geiago eskutan aizkorik artzerik izango zunik. Ta, paseak pasa, orain ere, itxurak

diranez, erdi-aukeran iñork ezti jokatu nai. Danak ezagutzen dute berenagusitasuna.

Ala ezipalitz sortuko litzaioke nunbaitetik kontrarioa.

Ondoren datozen edo etorriko diran gizaldiak Latasa zer zan ikus dezaten, aizkorari agur egin baño len markak jartzera dijoa.

Ondo egiña, nere ustez.

1

Oraindik zu, Erramun, almenez betea, dezu dana nai dezu plazan ematea. Obe dezu al dana orain egitea, ta ez denbora joanda pena izatea.

2

Sunbilla'ko erritik indartsu irtenda, zure abildadea aparta izan da. Dana erakusteko ordu oraintxen da, ondo egindakoa bixtan gelditzen da.

3

Zure gorputza ezta baldarra egongo, zertara zoazen zeuk ba-dakizu ondo. Markak egin ezkerro bikain eta sendo, zure izenik ezta aztuko egundo.

Poztuko giñake, balio aundi-ko deporte gizon guziak (dan saillean dala), Latasa'ren bide berdiña artuko balute. Urteak joango dira bata bestearen atzetik, baña ondo egindako lanaren aitametik ezta paltako iñoiz.

«Urtain» batek, adibidez, ez ote luke olako zerbait egin bear?

Kontrarioaren zai egotea alperrikakoa dula esango nuke. Danak ezagutzen dute guzien gañekoa dala. Gañekoak egin ezean, azpikoak asiko al dira?

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo, Gijon, Iruña, eta Bilbo'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

GAZTE NAIIZ

OGIA ETA...

Jakin nahi al-zenduke aske zeran?

—Football'eko ekipo baten sozio al-zera? z

Zure joera tenis'erako aspaldikoa, ala orain dala urtebetekoa edo berriagoa al-da?

—Automobila nun uzteak buru-austeak sortzen al-dizkizu?

—Sarriro irakurtzen al-dezu oetako aldizkari bat: Paris-Match, Gaceta Ilustrada, Actua-lidad Española?

—T. V. tresnarik bai al-dezu?

—Nahiago al dezu zinea ala antzerkia?

—Bost Banku «Haundietako» baten kien-tea al zera: Español de Crédito, Hispano Ame-ricano, Central, Vizcaya, Bilbao?

—Nahiago al dezu Coca-Cola ala naranja-ren ura?

Galdera oietatik zure baiezkua 6'ri edo 8'ri eman ba-diezu, barkatu, baiñan ohea zenduke kate eta bola bat erostea. Bestetik 4 edo 6 gal-dera izan ba-dira baiezkoak, obe izango zen-duke guanteak erabiltzea ofizinan lanegiteko. Bi edo lau izan ba-dira baiezkoak, benetan «errege» bat daukazu gorputzean eta bi baiño gutxiago ba-dira, benetan kontuz ibilli beha-rrean arkitzen zera.

Onela mintzatzen zan aldizkari bat...

Bizi izateko nahia, gaur egunean, kapital baten inbersione proetxugarri bat bezela ikusi ikusi oi da. Eta bizia eta persona dira kapital ori. Askotan gizon bat konzierto edo antzerki batera joaten ba-da, bere buruari galde egiten dio «sarrera kosta zaion dirua balio zuan kon-ziertoak». Musika entzuteko atsegiña ezin di-teke diruarekin neurritu. Gure eginkizun guz-tiak askotan diruarekin, edo denborarekin neur-tzen ditugu. Egiten diran gauz guziak proetxu-garriak izan behar dute. Ontaz askotan entzun ori da «bizitza bizitzeak pena merezi dun», eta beraz bakoitzaren bizitza edo «frakaso» bat edo «esito» bat izan dala. Bestetik ez al du pena ba-lío, amodio une batek edo goiz eder bateko pa-seo batek, bizitza guziko sufrimendu eta alegin guztien alboan?

Bizitza opari bat degu eta ezin ditezke neur-tu beste zenbait gauzekin eta ezta ere erantzun bat arkitu «bizitzak pena merezi dun» galdera-ri. Guziaren oñarria gizonaren enajenazioan, bereganako, bere lagun-urkoaganako produk-zioan, eta konsumoan eta baita ere denbora li-breen gozamenean topatzen dugu. Ezin al-de-zakegu, ez al-daukagu eskubiderik geren bu-ruari galdegiteko, aske geran ala ez?

BEGOÑA ARREGUI

“OINARRI BILLA...”

Esaten degu euskaldunen eziketarako euskera oinarrria dala. Arabera esango degu literaturatzaz.

Pentsatzen nago askoentzat literatura Unamuno, Sartre eta beste gaurko pentsalari famatuak direla. Oietzaz arduratzea oso ondo dago, baina ber-oietan gelditzea? Oien ideiak oso onak dira, ikasgarriak gaurko giroari egokituko ba gera. Baina gertatzen da ez gela ideiarekin bakarrik gelditzen, baizik bai-ta ere bere mintzaerarekin, eta jokaera onek koloni-zatu kutsua dauka.

Egia da gure literatura ez dala arrunt aberatsa gure gaurko goguk asetzeko, baina ba da apur bat. Ideian aldetik gaurko giroan begiratura pobreak di-ra. Ala guztiz ere, ez baztertzekoak, gaurko pentsa-mendua etapa ortat'k pasa baita bere osaketan eta gu jabetu ez arren ideia oien kutsua degu, azal-aza-lean nabaitzen zaigu ta!

Ba da baita ere garrantzizko zera, euskeraz min-tzo zaigula, idazle oiek euskeraz azaldu dutela bere pentsamendua. Gaur euskaldunok espontaneidadea galdu degu gure pentsamenduaren azaltzean.

Nik bide bakarra dakust nere baitan, alegia, dau-kagun literatura apur ori esplotatzea, or ikasiko bai degu benetan gurea dan mintzaera eta lan orrek erreztuko pentsamendu modernuaren azalketa.

Gaurko jokaerari buruz esan lezakegu gure idaz-le zaarrak alperrikako lana egin zutela. Aien ideak kontuan artzekoak izanik, eskaxak badira ere, bere idatz-lanak eskuratu bear ditugu euskeraz mintzo eta idatzi zutelako; eta gaur edo biar, gudariari me-tralleta bezela, guri ere bearrezkoak izango zaizki-gulako euskaldun bezela mintzo bear ba degu.

JOXE BERNARDO

“MAITE DUT NEURE ERRIA”

Gelaren ixiltasunean, mai bat, dana liburu ta pa-perez betea. “Celtas” paketea billatu eziñik... azke-nian arkitu dut... ke belarrari su eman diot, ta kea bere egaeran —mundo ontatik iges bezela— utsune-runtz bidean, begiratuaz luzaroan egon naiz.

Leyoa iriki dut... ta an beran mundua, makina aundi ori, nabaitu dut. Bere barruan mogimendu ugari, batetik bestera, beti bezela: gizonak... abe-reak... fabrikak...

Mundu orren barruan, neure erria, neure gura-soak neure anaiak ikusteak biotzkada bat eman dit. Neure erria or beran ikusirik, bere problemak, lan-gille ta dirudunen arteko burrukak, geure izkuntza-ren egoera tristea ikusirik; bai neure Erria ikusirik pentsatzen jarri naiz.

Pentsa det neure Erria maite detala... baina zi-ur nago, pentsamendu ori, zigarro kearen antzekoa ez ote den.

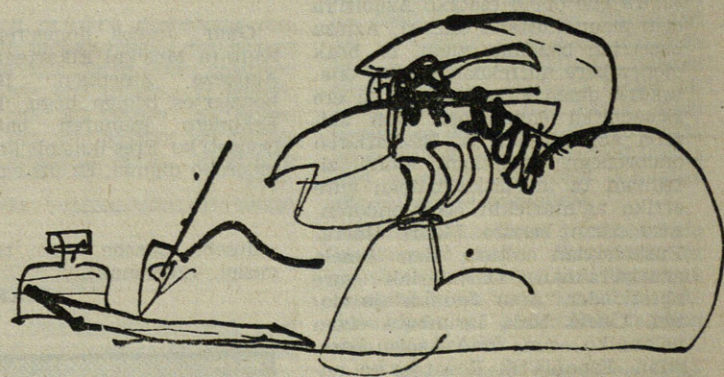
Pentsa det, ni, estudiantea, intelektual bide on-tan burgesa naizela; konpromiso gabeko bizimodua daramala, neure erriarengan ezer egin gabe.

Pensakizun auek, sutu egiten naute... amorra-tu... «¡Bai, estudiante burges bat aiz!»...

Illundu du. Gaba beltzaren illuntasunean... argi txiki bat: «egin naiak ire bizimoduaren errealtate tristea menperatuko dik».

Pozik nago. Bizimodu burgesa erantzi dut. Neure Erriaren alde jokatzen asia naiz. Ta neure pentsa-mentua, kearen errealtatea bezela ez da izango: «¡Asi aiz ire Erria maitatzen!»

IMANOL LANDETA

inter
radio **tv**

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozeln markakoa baiño
lru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundlak

(2'garren orrialdetik)

Bañan aizkeneko urte auetan ez dakit zer gertatu dan. Aurrena bateon batzuk ziran, atsedean billa ortik aurrera zijoaztenak, bañan urtetik urtea gelago dira, eta geinatan gañera eleizkizunik ez dagon tokietara. Auen billa beintzat ez bai dugu inora joaterik. Nun emen baño obeak?

Dakidanez, emen bakarrik egiten bai dira gure izkuntza ez dan beste edozko naastu gabarik.

Aste Santu jator baten bukaera, benetako pakea dun Pazko alai bat izan dedin: "ENTZUN JAUNA, ESKATZEN DIZUGU".

AZIA

URNIETA

APAIZKINTZA

Erriko seme aña zintzo ta jatorra dan Aldanondo'tar Joshe Mari laster degu Aldare mallak igotzen. Igandean egin ziran bere apaiz-gintzako Ordenatzikiak.

Jaunak bereztat aukeratu duan gazte au izan dedilla Bere arpegi emateko beti prest dagon apaiza. Ortarako otoiz egiñ dezagun guztiok. Zorionak berari, bere guraso ta senide guztiaidi.

ANTZERKI JAIA

Aizarna'ko "gazte taldea" dator. kigu Erramu egunez illak 19.erre ontara antzerkiaren izena "Hilla esposatu". Ordua arratsaldeko 5 etan; egillearen izena Piarres Larzabal. Urnietarrak ia piska bat esnatzen geran eta oi dan baño gelago azaltzen zeraten antzokira guztiok gaude zerbait ikasteko biarrian.

AURRERAPENAK

Erria azitzen diujan bezela guztia ugaritzen da; bad'ruri dana soka-tiran datorrela; batak bestia tiraka dakar. Etxe geiagok biztanleak ugaritu, eta onek batera eta bestera ibilli biarra berekiñ du. Len trena besterik ez genduen erri onetan; oraik autobusak jarri dizkigute. Donosti'tik irten eta emendik igaroz Andoaingo plaza nagusiraño; ondo baño obeto adtor kigu.

Aukera danentzako da mesede!

BATEK

AZKOITI

PELOTARI - ALKEZAR

Epailla'ren 17'an, ikusi al izango ditugu PELOTARI ta ALKEZAR. Bastarretxea'tar Nestor ta Larruket'tar Fernando'ren bi kine ma. Pelikularen bukaeran, alkar izketa bat, egingo da. Foruria'tar Begonia'k itzaldia egiñaz. Asiera 8 1/2 emango zaio, ta sarrera berri denantzako berdiñ da, bi ogei errileko. Usten degu Azkoiti guztia joango dala kinema auek ikustera, ba oso politak izan bear dute bai Pelotari ta bai Alkezar'ek. Gure zorionik beroenak, gauz au antolatatu dutenei.

IKUSTALDI BIKAINA

Larunbatean, epaillak 4. Azkoiti'n izandu zan, Ecuador'ko Españan da'oen Embajadorea Euskal-Errira edo obeto esateko Azkoiti'ra egin zuan ikustaldi onetan, Azpizu baserrian bazkaldu zuan, ba beak dionez bere aurrekoak baserri onetakoak omen ziran, aña zuten ere Ecuador'ko enbajadore onen abizena Azpizu bai da. Bazkariaren ondorenean udaletxera etorri zitzaigun ta an piska batean gure erriko agintariek egon ondoren, artu zuan berriro Madri aldara. Euskalerrian oitura dan bezela agurtzerakoan, txistulariak gure abesti eder "Agur Jaunak" jo zioten. Onela bada larunbata etzan nolanaiko eguna izan Azpizu baserrian. Españia'tik Ecuador'ko enbajadorea, alajaña, beak ezagutza etorri, beak eta baita ere bere aurrekoak jaio ziran etxea ikustera. Onela bada ikustaldi bikaina euki zuten larunbatean bai Azpizu baserrikoak ta baita Azkoiti'ko erriak ere.

AMAIA

ZARAUTZ

IKASTOLAREN ALDE, JAI-ALDIA

Igaz izan zan bezela, aurten ere, Jose Deunaren egunean, jai-aldi bat izango degu gure errian, Ikastolari laguntzeko.

Jai-aldi onetan, bertsolari onenak izango ditugu, baita Prantzi'tik

etorrita Mattin euskalduna ere. Gañera, txapeldun irten zitzaigun OLEZKARIA zortzikoteak, bere abesti goxo ta ederrak eskeñiko dizgiku.

Jai-aldia, bikañenetakoa izango degu, ta gañera gogoan izanik berak duan finalidadea, zarautz'tar guztiok bildu bear degu Pelota lekuan, ill onen 19'an arratsaldeko sei ta erdietan.

EUSKAL ANTZERKIA

3'an ta 10'an, Parroki'ko Gaztedi'ko Oñarri taldeak, "ERDADUNA ETXERAKO" antzeztu di gu.

Benetan lan bikaña talde gazte onek egin diguna, ta gure zorionik beroena berari. Baita ere, jarrai dezala ain egoki idazten, Esteban Garro, zarautz'tar jatorrak, berak egiña baida ERDADUNA ETXERAKO antzerki au.

EUSKERA

Ikusirik jendearen gogoa, ill onen asieratik, ta Antonio'tar gaztedikoa'ri esker, astelenetan ta asteazkenetan, 9'15 10'ta izaten dira Antonio'tar Ikastetxean euskerazko ikas-saloak.

Irakasleak, bi Aita Prantzizko'tar jator ditugu, ta esker, izango degu gure izkuntza au, obeto eza-gutzeko bidea.

SASKI NASKI

ERRENDERI

SASKI-NASKI

"Ereintza"ko gazteak lengo ostiral ortan beste gurenda bat lortu zuten auren antzerki-jai'ean.

Jendeak oso ondo erantzun zuen eta bai par ugari egin ere. Izan ere, gure gazte langilleok yayo egon ziran; batzuek oso ondo, jakifia, bañan guztira ondo esan leike. Euskal-teatro zale guzien txalo beroak merezi dituzte, ez bai da txantxea mundu zikoitz ontan musu-truk lan-egitea.

Bañan gure gazteok, euskera'ren aldeko garrak darabilzki, barrenen daramaten zerbaitek eta orrek indar aundia du, geienetan diruak baño geio.

Leunda'tar Fausto, gure adiskide zarraren, "Senar bat neurri" oso lan fiña da, par eragifiaz zerbaitek erakusten duna.

Labayen jauna'ren, "Petrikillo" berri, par egiteko aparta; jendeak beintzat par ugari egin zuen. Batzun-batzuek obra serioak nai dituzte, noizean bein orde, orrelako par egitekoak ere eman bear dira, gaurko bizimodua ez al da berez noiko serioa?

Zorionak bada gazteok, eta ea urrengorako obra ederren bat jaritzen diguzuten, jendeak maite zai. tuzte ta zor bat bezela daukazute.

Camilo Jose Cela'ren "Pascual Duarte" nobela gure erritar, Jauri'gar Koldobika'k euskeratua artu degu. Orri batzuek miatu ditugu ta bikaña dirudi.

Lan ederra gure errikeride ta euskaltzale jatorrak egiña. Irakurle, liburu ori "Kuliska"k dauka salgai eta ez erosi gabe gelditu.

Gaur, Joseba donea'ren eguna, Kultura Musikal Elkarteak eratuta Alameza Zinema'n. Berebiziko konziertos izango degu, Franzisko Eskudero jaunaren batutapean, Donosti'ko Eres-ikastola'ko taldeak eskeñiko diguna. Ez uts-egin.

Joseba, Josebe, Joxe ta Josepa guziei. iZorionak!

AÑARBE

BIZKAIA

ZALDIBAR

ZUTOIA

Epaillaren bosteko zenbakian gal detzen genduan, ZUTOI ORI NOIZ? Gaur esan bearrekoa ipiñi dozkuela eta baita benetan ederto ikusi be irudiak. Lenago, teknikoak esaten eben, gure errian ezin dala ikusi bear dan bezela. Bañan zutoi orrek, zuzendu dau bidea eta orañi danok pozik bai ikustalleak eta baita be saltzailleak.

Entzun dogunez, aste betean ogei tresna inguru saldu ei dabez. Eta

gauza ederra, tellatu ganera igon bearrik ez, adar edo antena ipinteko, zergaitik leioan edo txe barrukoagaz neiku dalako.

AJEDREZ TXAPELKETA

Amaitu da, Koral elkarteak antolatutako txalpeketa ori. Bi maila edo kategori izan dira. Guztiz, amasei jokolari. Aurrenengo gertu diranak onek dira:

Lenengo mailan:

—Pablo Santaolalla

—Aitor Lasuen

—Joseba Asier Zabarte

Bigarren mailan:

—Pedro Maria Gallastegi

—Karlos Alberdi

—Pedro Maria Zumeaga

Sariak emoteko, lenago egin zan letz, Bizkaiko Federaziño'ko Lendakariari deitu jako, jarraian "simultaneak" jokatzeko. Lendakari jaunak, beste guztieri (amaseiri) jokatu deute. Ikustekoa izango da. Uzte dogu, egun orretan Koralean ez dala naiku leku egongo guztiondako.

DURANGO ALDEKO URBANIZAZIÑO

Ardura aundiagaz ikusten dira, bai lur-jabeak eta bai agintariak. Diputaziñoan jarri ditue plano, argibide edo dokumentoak, illabeterako bakarrik.

Urbanizaziñoako plan'en aurka goiaz, bearrezkoak dira ta, bañan bidezkoa iduritzen jaku, orren garrantzi aundiko gauzei, denbora geitxuago emon bear jakuela.

Askorendako arreta aundia deuko eta aldanik okerrik gutxien egiteko neurriak artu, ta batez be, adierazi do informaziñoa guztiz bearrezko. Orretarako, GEREDIA ga elkarteak, dei egin dau batzar batera, gora-bera guztiak aster-tzeko.

ERIoTZA

—Epaillan Zeleta basetxeko Nikasio Zurikarai ij zan. Gure samiañ agurra, bere zendi guztiari.

LASUEN

ZEANURI

Andra Maria'ren eleizan domeka arratzaldetako eleizkizunaren ondoren don Martin abade jauna zuzendari dala gura daben guztientzat euzkerazko mezea abeztuten ikasteko ensayoak izaten dira; ainbat erritar batzen gera. Asmo ederra artu dabe bai eleiz gizonak. Izkuntza guztiak dira onak da maite doguz baina aparteko modu baten euzkerre be geuria dogu ta.

Jose Deuna'ren egunean ospatuko dogu «Los Rios Mixiñoi» eguna.

Erri onek badau bai zertxobait beste erribatzuk baiño zer ikusi geiyago egun onegaz ba zeanuritarra zan eleiz barrutiko abade mixiolari erri aziera ta indarra emon eutsona Don Maximo gisasola abade jauna. Ostero be Basarri'ren olerki atal bat gure misiolaritik artuta.

Ainbat euskaldun mixiolari bada or zear juanik. Laguntzik gabe nolatan egiñ gogozko luteken lanik. Indar berritu ditzagun gogoz al gentzakena emonik. Ez dezatela pentsa eurretaz aztuta bizi geranik.

JAIOTZA

Gonzalo Lejarza ta bere emaste Kasilda Egiluz'ek alabatxo bat izan dabe; lenengokoa da. Bataitazean Igone izena ipini deute. Zorionak.

Emengo baserritarrak be berbaldi batzuk izan dabez eskola parrokiarean; orretarako Extension Agraria'ko baserriaren aurrerapenatan yakintsu diran batzuk etorten izan dira berbaldi oiek egiten.

GORBEATARRA

MENDEXA

Mendexa'ko "Goi Alde" antzez-lari taldeak, iru domeketan iru erri tan antzezeban "Bost Urtian" ize neko antzerkia: Auleztian, Berri-txu'n eta Munitibar'en.

Orañ, "Bordatxuri" izeneko obra gertututzen asita dagoz, San Jose egunez Mendexa'n antzeztuteko. Urrengo domekan, Pazko egunian, Lekeitio'n edo Ibarrangelu'n agertuko dira. Nun eztagu ziur ondiño.

GOGOR JARDUNAK

Igaro dan astean gogo-jardun edo ejerziziñoak euki doguz. Gizaburua'ko abade Xabier Amuri izan da emollea. Era barrian emon be.

Alan da guztiz be, onurakorrak izan zan.

Azken egunean aitortu ta domekan Gure Jauna artzen, erri osoa.

KARGUAK ITXI

Amabi urtian Luistarren lendarikari izan dan José Txakartegi'k, eta amaika urtian idazkari edo sekretario izan dan Txomin Urkola'k, euren karguak itxi egin dabez gatzieri tokia ixteko.

Kargu onek artu dituenak onek dira: Lendakaria, Xabier Laka; idazkaria, Ander Iturrazpeta. Kutxadun, Joxe Mari Urkola.

Ondo jarraitu mutillak!

Txakartegi'tar Joxe

OARRA

Argazki edo erretratua bialdu bildur barik. Pozik argitaratuko dogu.

"Zeruko Argia"

LAPURDI BENAPARROA XUBERUA

AYHERRA

Laroge lagun bildu dira errikoetxean. Labegery diputaduak eta Ospital alkate jaunak egin dabe berba, bakoitzak beren eginbearrak zelan bete ditubezan esanaz.

MAULE

Irurogei ta zortzi urtetan il da Elisabide-Rene, Mauleko kontseilari jenerala eta "Le Miroir de la Soule" bi izkun agerizeo dan aldizkariaren egillea.

DONIBANE GARAZI

Dominike Irigaray alostarra il da, eta Aloseko kanposantuan emon deutse lurra.

ZOKOA

Elikoteru bat jausi da Zokoatik Ziburuko bidean. Barruan lau gizon joan arren, gauza txarrik ez

jake pasau: estura pixka bat ba karrik.

ETXALUZ ANDREA

Etxaluz euskaldun andrea diputadu-gai agertu da, "Herria" aste-kar'ak doñoenez.

BELOKE

Larogei urtetan il da Beloken Aita Joannategi-Gergo, Isturitzeko semea. Entzute aundiko euskal-idazlea izan zan Aita Joannategi Beneditarraren ullobia. Europako lenengo gerratean ibilia zan, eta bigarrenengo alemanak artu eben 1943'garren urtean, Buchenwal eta Dachau katigu sartzeko. Otsailaren 24'n il da, eta 27'n egin jakoz elizakoak Beloken.

BAIGORRI

Baigorriko Zifne-gelan egin dabe batzarra Baigorri ta Garazi aldeko gaztiek.

SENPERE

Larogei ta zazpi urtetan il da Zokoan Ana Dagerre, euskeraz asko irakurri daben andrea.

DONIBANE LOHITZUNE

Monzonen "Eneko Bizkai eta Maria Lorka" emon dabe "Begiraleak" batasuneko teatrolariak.

HELETA

Apheztea etxeko Neguluart familian amabi seme alaba ditubez; amar izan dira orainarte, eta bigoitzak euki dabez orain.

BIDARRAY

Artxela-Txipiko Mertxe Ibar andrea il da, 87 urtetan. Amaika erro-sario santu erresauko andra otoiz-laria izan da bera!

A. IBURRETA

Ez Merkenak, Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora po jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gadera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

CHIMBO

EDARI-URTZAILLEAK

CHIMBO

(Destilerías CHIMBO)

Erriko Alondiga

BILBO

Urrutizkiña 312800 ta 317400

Euskeldunak

euskeraz

GERNIKA'KO KULTURA BATZARRA

LOISTARAIN, S. A.

Ille batzuk dirala, umeen eziera-
gaz arduratzen garen guraso batzuk,
uste au zorakeri zan edo ez jakite-
ko, Gernikan, al zanik eta azalen
egin zan erri-eritxian, uste osoz asi
leikeala egiztu ta ikusi genduan.
Itanduen lenengo lana, eusko
Ikastola bat jarritea izan zan, gure
semeek, euskera utsean, euren le-

nengo ikasgoak egiteko. Asteko,
Batzorde bat eratu ta Urrillaren
9'an, Gizarte Etxean, Ikastola zabal-
du zan. Lau urtetik bost'erarteko
aurtxo talde bat izen-lerratu zan,
zazpi urte'rarte euren ikasteak eus-
keraz izateko, ta izkuntza bitan ja-
rraitu gero, Erdi-Ikastolara eldu ar-
te.

Baiña or ez da amaituko gure la-
na. Euskera ez da aurizkuntza baka-
rrik. Bearrezkoena bada be, euske-
ra ez da aldeztu bear dogun arau
bakarra. Gutar eta atzerritarrek di-
ño lez, kultura-bidetu bear dogu
gure izkuntza. Au ziñoen Urkijok
eta Menendez Pidal'ek, Azkuek ta
Tovarek, Altubek ta Schuchard'ek...
eta beste askok. Olan gure izkuntza
aintzat izango dogu, euskeldunak
ugaritu ta euren erara bizi diran
Ikastolak indar onegaz aldeztuz.

Bearrezko laguntza au ez dogun
artean, geuk lagundu bearra dogu.
Euskeldun guztiok, au da, euskera
itzegiten dogunok, eta arasu au gu-
re gain artzen dogun guztiok. Eus-
keldunak analfabetoak gara gure iz-
kuntzan eta Euskal-Erriak daukan
utsune au eta legeko laguntzari-eza
osotzeko, gure laguntza bearrezkoa
dogu. Euskeldunak ez dakie euren
izkuntza idatzi eta irakurten. Ez da-
be itz-egin baiño egiten. Ez bedi gu-
re semeekin gertatu gugaz gertatzen
dana, izkuntza'ren bitartez gure kul-
tura edo jakintza guztia euren-gana-
tu dagiala baiño. Gure izkuntza bi-
zirik atara bear dogu baiña ez erru-
kiz, bear-izanez baiño.

Nork parkatu euskera galtzea? Ez
gure ondorengoak ez ere joanaren
altxor au guri itxi deuskun Europak
be. Euskera zaindu ta indarrez bar-
ritztea ez da euskeldun gareanok
lan-beartua bakarrik, zelan edo alan
euskeldun sentitzen diran guztiena
baiño. Oñatin, 1918'an egin zan Eus-
ko Ikaskuntzarrean, itz onek esan
zituen Alfonso XIII garrenak: «Gu-
rasoe'kandik artu ta semeeri eraka-
tsi bear deutzazuen gizadiaren al-
txor guren au, zaindu ta gorde egi-
zue». Auxe da gure eginbearraren
alderdirik garrantzitsuena: euskera
berbiztu, edertu, zabaldu ta gaur-
kotu.

Euskal-Erriaren biotza dan Gerni-
ka ezin leike atzean gelditu lan one-
tan. 1922'an Eusko Ikaskuntzak
berton eratu eban Batzarrean, eus-
ko Ikastolak jarritako Batzorde bat
izentatu zan. Guk be beste orren
beste egin bear dogu. Soñaren artu-
emonakaz batera ez dabilgu gogo-
a. Txikiteo, fubol, zezen, joan-etorri
edo sal-erosketak emoten daben
atsegiñik larregi sentitzen doguz.
Iñor ez da gure musika, margo, an-
terki, elerti, oitura edo kondaira-
tzaz gogoratzen. Gure gogoaren ba-
rririk ez daki iñork. Bere gogoaren
bizitza'tzaz ilda dago Euskal-Erria.
Ta bere gogo-
a barik Euskal-Erria ez
da Euskal-Erria.

Len esan dogun asierako Batzor-
deak gai onetan lan egin nai dau ta
guztioen laguntza eskatzen dau. Ba-
tasunean dago indarra. Bururatu do-
gun lan au GERNIKA'ko KULTU-
RA BATZAR batek egin leike. One-
tan mintzen diran guztien laguntza
eskatzen da.

Loistarain Elkarte au oraingoz zer-
tan dan esan nairik gatzokizu.

BATZAR ERAKETA

Dinistia'n 1966-IX-23, Gregorio Al-
tube, Notario jaunaren aurrean, «es-
critura» baten bidez burutu zan eta
legezko egin Loistarain Elkarte au.
Milloi bat, ordun jarri zan dirua. Al-
dez aurretik erabakitako dirua bildu-
Elkarte oni eta banatuko dira
takoan emango zaio azken-ukia gure
«azioak» diru jartzailleen artean.
Bitartean zuk egin dezun
Pezetako diru-emaitezaren artu-agiria
baltzen dizugu, jakiniik diru ori
azioen truke izango dala mugonez,
len aitatutako garaia eldutakoan.

BATZORDE ZUZENTZALLEA

Jaun auetxek osatzen dute: D. Jo-
sé María de Lasarte Arana, D. Car-
los Santamaría Ansa, D. José Mi-
guel Zumalabe Mendiburu, D. Luis
Michelena Elissalt, D. Ignacio Pérez-
Arregui García, D. José María Mu-
guruza Irisarri, D. Eduardo Chillida
Juanategui, D. José María Salegui
Egaña, D. Ignacio Guruzteaga Goñi,
D. José María Emparanza Gurrucha-
ga, D. Antonio Elizondo Mendiola y
D. Jesús María Iriondo Arregui.

LUR-EROSKETA

Gure Elkartek 33.000 m²'ko za-
balgunea eskuratu du Donostia'ko
Ibaeta auzoan. Bere barruan, beal-
dean, Loistarain izeneko baserria ar-
tzen dualarik; ortik Elkartearen ize-
na.

Ez gera bakarrik izango lur-alde
oietan. Aldamenean ditugu «Escuela
de Ingenieros Industriales de la
Universidad de Navarra» lengo leku
estuak zabaldu bearrez aruntz joa-
na. Eta «Madres Teresianas» Ika-
setxe berri bat eraikitze-
ko asmoz inguratuak. Agerian dago, beraz,
to-
ki orren garrantzi ta etorkizuna, Ira-
kaskintzari buruz.

DONOSTIA'KO AURREZKI KUTXA

Agindutako lur-ordain-saria osatze-
ko eta Elkartek au martxan jartzeko
zazpi milloi pezata geiago bear di-
tugu gutxi gora-bera. Garagarrilla-
ren l'ean beteko zaigu dirubilketa-
rako azken-epea. Epe au Donostia'ko
Aurrezki Kutxak artu du bere gain.
Diru arazo ontako laguntza eta bes-
te gure asmo guziak burutzeko Do-
nostia'ko Aurrezki Kutxa'ren ongi
nai ta zaletasuna danen aurrean
agertu nai genuke eskertsu.

AZIO-ARTZALLEAK

Guztion onezkoa derizkiogu zen-
batek eta zenbateraño-
ko diru-jartzea orainartek egin duten emen azaltzea:
100.000 pta. edo geiago. 15 jaunek.
50.000 pta. edo geiago. 34 jaunek.
25.000 pta. edo geiago. 66 jaunek.
25.000 pezetatik bera. Gañontze-
koak.

(Danera: berreunenbat diru-artzai-
lle).

EKIN ETA JARRAI

Orain, Elkartearen oiñarriak jarri
eta lurrak gureganatzeko bear zan
lenengo zatia osatu degunez gero,
bigarren saioari asiera ematera go-

azkizu. Elburua? — Lenago adierazi
dizuguna: Zazpi milloi biltzea. Orta-
rako, orra berriz eskean lendik gure
Batzorkide zeratenoi edo-ta gure as-
mo auekin zer-ikusia dezuten guz-
tioi. Gure lenbiziko diru-jartzalle as-
kok agindu zuten orain zutela
beaien emaitza, eta ziur gaude bete-
ko dutela emandako itza. Azkenik,
diru-emalle berriak lortzea bear lu-
ke gure eginkizuna; onela, indar
aundiagoz, danon artean, abiatutako
bidean jo-mugara eldu gaitezen.

Txanpon?bilketak eragindako jar-
dunak agertu ondoren, itz bi kultu-
rari buruz.

EUSKERA eta EUSKERAZ irakasi
al izatea da gure egitekorik nagusie-
na. Erri-erriak —ba'zan ordu!— on-
artzen dijoana. Euskal Zaindiak dun
entzute aundi ta indar berezia-
kin gora, Madrilla, jo du onexen
irrika bizian: Euskera sarraraztia
alegia 1'engo eta 2'ngo maillako ira-
kaskintzan. Ondorenak? Ain epelak
ez. Bat baño geiago izan bai dira
eskaera au pozik aiatatu eta bizi-
ro astindu dituzten izparringi eta batzo-
kiak.

Andereño asper-gaitz batzuen eki-
te sutsuari esker, ugaritzen dijoaz-
kigu ikastolak eta millaka dira ika-
stola auetan bere nortasuna umota-
sunera eraman nai duten ikasleak.
Txikitan, lenengo maillan, ain edeki
egindako lan oiek gerorako, bigarren
mallarako jarraipena eskatzen zu-
ten. Ba' ona emen «Santo Tomás de
Aquino» Lizeoa; orain Loistarain El-
kartek beretua. Bere sortzean, era-
gilleen ardurarik kuttunena auxe
izan zan: Batxilleratoan euskera, eta
al zan eran, euskeraz ere erakustea.
Emen zenbaiten beldurrak uxaraz-
tearren badegu zerbait aitortu bea-
rra: Orainarte egindakoan garbiro
ikusi da euskerari egunero ekiñaldi
bereziak emateak Batxilleratoak es-
katzen dun lanari ez diola batere
kalterik egiten, alde erantziz, ikasle
buru-beroak osatuago eta bikañago
bihurturik uzten ditula. Ortik ez da-
torke, atzerapiderik. Gañiera gure
ikasleen «Instituto»ko azterketak
lekuko...

Bi izkuntzetan batera erakustear-
ren bideak urratzeko eta oraingo
irakaspedeaz jabetzeko, gure Lizeo-
ko Zuzendari ta Irakasleak beren
gain artu dituzten langalloak ontzat
eman bearrak dira. Orixe egin nai
du Elkartek, Lizeoaren alde jarriko
diran guraso, irakasle eta Lizeoaren-
ganako ongi naiez beteta dauden
ainbeste ta ainbesteren esnale ta
eraginkor izanik.

Betidanik egin zaion abegiak si-
ñestazten digu asko xamar dirala
esku-artean darabilkiguna poz-pozik
ikusten dutenak, eta aurrerantzen
ere esku-zabal asko topo egingo di-
tugula jakiteak suspertzen gaitu,
etsi gabe gure asmo guziak banan-
banan aurrera eramateko. Ortan ari
da, batik-bat, lege-gizon, finantz-lari
eta etxegillez osatutako gizatalde
bat. Ariketa onen jakiniaren gañean
jarriko zaitugu, Jainkoa'k lagun, ur-
rengo eskutitz baten bidez. Esan
bearrak ez dago, aspalditxoko amets
au buruturik ikustea pozgarri izango
dala guretzat, eta orobat Donostiar
eta Gipuzkoar guzientzat.

Ba-dakizu xeetasun guzti auen ain
zeatz-meatz ematen dizugunean, ez
genukela nai izango zure laguntzak
utsegiterik eta zure esanetara gau-
denez gero, ez genituzkela txartxat
joko zure iritziak.

Ori orrela izanik, agurrik beroenak
Batzorde Zuzentzailearen izenean.

FUNCOR, S.C.I.

Benetako baserritarrak bear ditutzen MAKINAK:

BIRRIINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurrerakisiuni'k onenak, amengo
nekasari-entxat

ADI TA ORO! EZAZU

FUNCOR

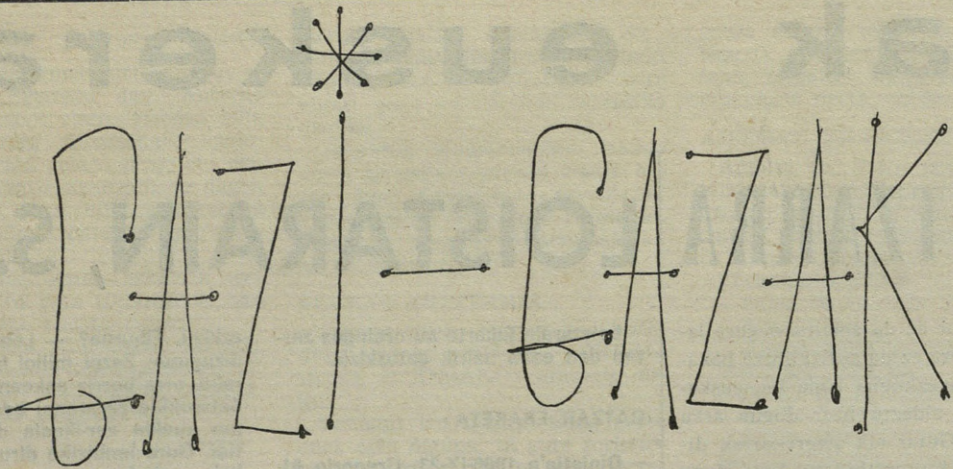
AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya 114

BILBO'KO AIUNTAMENTUAK OLERKI-SARIKETA

Bilbo'ko Aiuntamentuak LORE-JOKU JAIA antola-
tu nai du ta ortarako leiaketa bat sortu du erderaz
eta euskeraz.
Eskatzen dan lana Bilbo'ri Kanta bat izango da ta
naiz euskeraz, naiz erderaz egin ditekete bertso-kanta
ori.
Erderazko poemarik onenari, 10.000 pezetako saria
eskeiniiko zaio. Beste ainbesteko saria eskeintzen zaio,
euskerazko olerki onenari.
Agertzen diranen artean maillakorik ezipada, saria
eman gabe utziko da. Bigarren saria, 5.000 pezetakoa
ere emango da, besteren bat maillakoa agertzen ba-da
bai euskerazkotan, bai erderazkotan.
Lan guziak Apirillaren 10'rako bialdu bear dira Bil-
bo'ra. Bertsoen egillearen izen-abizenak, ezku-
tu beste estalki baten barruan bialduko dira. Ta zuzenbide on-
tara: "Para los Juegos Florales. Comisión del 75 aniver-
sario. Excmo. Ayuntamiento de Bilbao Plaza de Primo
de Rivera, Bilbao. Saria irabazten dutenak irakurtzera
agertu bearko dute Lore-Joku jaira.

Pellotxu ta Kelemente yauna-
ren alkar-izketa au Euskal-Irra-
tsaioetarako gai izan daiteke.
«KARMEI» aldizkarian argitaldu
neban, baña gure irakurletariko
askok, ezaban irakurriko ta or
doatzue:

Kelemente. — Pellotxu! ator
ona.

Pellotxu.—Kelemente yauna.
Gaur ez dakart yolaserako gogo-
rik. Izan dodan ames batek lelo-
tuta nauko.

K.—Baña, i lelue beti izan ba'
az ba!

P.—Lelue ba'naz ala ezpa'naz,
or konpon! Baña ames, mundu
guztia egiten dau, ta... bazenki,
bart, zer egin dodan ames, Kele-
mente yauna!

K.—Aboa karameloz beteta eu-
kidokala edo alako zozokeriren
bat.

P.—Gustaten yataz kame-
luak; baña nere amesa besterik
izan da.

K.—Zer izan dok ba?

P.—Amerikarrak, su-ziri andi
baten, tramankulu eder baten, bi
gizon bialdu dabezala Marte edo
deritxon mundu zar ortara.

K.—Mundu barri ortara, esan
naiko dok.

P.—Yoa diranentzako mundu
barria izan leiteke, baña an aur-
kitu dabezenentzako, zarra.

K.—Arraioa!

P.—Zer da arraioa?

K.—Eu! Itzak berak esaten
oyk: Arrak yoa; ezala zintzo-
zintzoa. Arrak yotako sagarrik ez
al dok iñioz ikusi ta yan? Era be-
rean i, eu be, arrak yota agola,
nik uste. Baña, tira! laga dayoa-
gun «arraio» oni ta kontau egia-
dak eure ames ori egun-eguneko
kontua dalakoa yaukat-eta. Xegi!

P.—Amerikarrak Marteratu di-
ranean, itxasoa baño zabalago
dan lorategi baten aurkitu dira.
Areik lorak! Su-artipizialean
ikusten diran antzekoak edo an-
diagoak ziran lorok; guk ezagu-
tzen ez doguzan kolorietakoak.

K.—Pellotxu... arrituta nau-
kok. Parkatu egidak ezer txarrik
esan badauat. Amesak ames di-
tuk, baña, ire amesa ez dok edo-
zelakoa. Entzuteko azkuratxo
sortu daustak. Ta... iñor aurkitu
al yoe an?

P.—Aurkitu? bai kontxo! ta ez
gu lako arraioak. Ango biztanleak
etziran arraio gu lez. Gure tan-
keran moldaturiko izakiak ziran
arren, etziran azal zuri, etziran
baltz, etziran beillegi. Zeru urdi-
ñaren azala eroen, urdin-urdiña,
oztin-oztiña; leiarrezkoak iru-
dien. Beintzat, euren gorputzak,

argiak errez zulutzen zitun, gure
etxeke leiarrak garbienak zula-
tzen dituan lez.

K.—Zer diñostak, Pellotxu?
Nungo burutik atara dozak gau-
za arrigarri orreik?

P.—Burutik eztodaz atara, ame-
setatik baño. Ez egizu aitzu, bart
egin dodan amesa aitzen zagoza-
la. Lelo baten amesa. Ta entzun
nai badozu, arrigarriagorik aituko
dozu.

K.—(Berekautan) Lelo baten
amesa diño! Onetxek artuko
daustaz neri aurreak. (Pellotxu'
ri) Ator ona, Pellotxu! Ator ona,
nere laguntxo maite ori! Ta...
esaiztak: martetar areik ez dituk
ikaratu gure mundutarak ikusi-
ta?

P.—Eztaikit ikaratu badira ala
ez. Baña une ortan, udabarrian
gure zelaietan kirkirrak euren
egotxoak igurtxoak igurtziaz kir-
kir-kanta sortu daroen lez, be-
raulen be, asi dira lora-itxaso ar-
tako lora-orri guztia kirkir-egoak
bezela alkar igurtziten ta... an
entzun dan eresi eztitsua nik
ezin daiket azaldu amesetan be.
Zeuk pentsau zer izan daiteken,
lorak kantatzen asi ezker. Eta
zelako lorak! Gure erriko kanpai
andiaren biribilla baiño andiagoa
eben.

K.—Xegi, Pellotxu! lillurata,
adurra dariodala naiagok euri en-
tzuten.

P.—Onetan, doñun zoragarri
arek mobitu-azorik, lora-zugatz
arein kimuak makurtu egin dira,
geu lurrean dan gauza bat artze-
ko makurtu oi garan lez, ta izaki
areik, erletxuak bailitzazan, lora
barnean gorde. Ta gorde dirane-
ko, kimu areik, barriz zutitu dira
ta ixil-ixilik lotu bardinbako lo-
rategia.

K.—Ta amerikarrak zer egin
yoe?

P.—Amerikarrak aboa zabalik
lotu dira, ta... entzun dabien ere-
si gozo-bigunak egindu izan ba-
leutse lez, erantsi egin dabez
euren burdiñazko yantziak, ta,
eurak araño eruan dauzan tra-
mankuloan gorde, baketsu ta la-
sai azaltzeko.

K.—Izan be eztok gitxiagotara-
ko, etxetzat lorak daukezenekin
baketsu azaltze. Arrigarriak di-
tuk ire amesak.

P.—Arren, lagaiztazu konta-
tzen, arrigarriena ontze dator
da. Onetan, lora-orriak, barriz asi
ziran igituten, mobitzen, eresi
ernegarri bat biribilduz, ta soñu
zoragarri orren neurrian, lora-
kimuak makurtuten asi. Makurtu-
ten asi diraneko, izaki areik lora

barrutik urtenaz, bean ganera
yatxi dira astiro-astiro, edur-ma-
lutak yatxi oi diran lez.

Kristalezkoak irudien izaki
areik batzartu egin dira. Batzar
ondoren, eurretiko bi, amerika-
rregana zuzendu, ta... Yaungoiko
lantzana! euskeraz auxe galdetu;
euskeraz, Kelemente yauna! eus-
keraz!!

K.—Eeeuskeraz!!! Gure iz-
kuntz bedeinkatu onetan?

P.—Bai Kelemente yauna, eus-
keraz! Geure biotzetan yosita
daroagun izkuntz maitagarri one-
tan.

K.—Ta zer galdetu yautsek?

P.—Auxe galdetu dautse gozo-
gozo: NUNDIKOAK ZARIE? ZER
ASMO DAKARZUE? NORK AGIN-
DU DAUTZUE ONA ETORTEKO?

K.—Xegi, Pellotxu, xegi; zora-
menean murgilduta naukoko-eta.
Ta... zer erantzun yoe amerikar-
rak?

P.—Amerikarrok ondo gerta-
riko gizon yakintsuak ziran arren,
ez ekien euskerarik ta ezin ezer
erantzun. Ez eben tautik be uler-
tuten. Beste munduko izkuntza
bat entzuten egozala uste eben.

K.—Ooiori dok ederra! Ain zu-
zen be, mundu ontako elerik za-
rrera entzuten egoazan da...
beste munduko ele barriren bat
entzuten egozala uste yoen!
Orra zertarako balio izan dau-
tsen euren yakituri guztia; sor-
baldak yasoaz ezer eztakiela ya-
kin-azoteko. Oolakorik, Pellotxu!

P.—Zer deritxozu, Kelemente
yauna, bada-epada be, amerika-
rrei oartuko bageunskioe yazo-
kun au?

K.—Ez egik aitzu, Pellotxu, po-
lita izan arren, guzti au amesa
dala.

P.—Ta ames au Yaungoikoak
egi biurtuko baleu?

K.—Yaungoikoarentzat etxa-
gok eziñekorik. Ori egia dok. Ya-
kiñekoa dok Berak sortu euzala
gure mundua ta aize-bide orre-
tan dagozan beste mundu guz-
tiak be. Ta mundu onetan bizitza
bada, beste mundu orreitan be
izan leitekek.

Ta gure mundu onetan euskal-
mintzoa darabillan Erri bat baldin
badok, zer dala-ta ez egon beste
mundu baten?

Aulan ba, gauz oneik ausnar-
tuta, ez nok arritzen lelotuta
nayagok eure amesarekin.

Bejon deikala, Pellotxu, ta
amesori egi biurtuko al dok eus-
keldunon zorionerako ta Yaungoi-
koaren aintzarako.

ABELATXE

OTO TA POTOTO

LAU TXAMAR

Ikulluan txekor sail ederra zeukan Oto'k ta Jeolimo aragiña etorri
zitzaion bat erostera. Astelenian zala ganadua iltzeko eguna, ta astelenian
juango zala txekorrakin errira...

Astelen goizian, egunsenti zoragarria zetorren, Periko Fortuna astua
artuta, Txamarra beltza soñean, alkondara (kirruzkua ala ere) zuri-zuri
papparrean, pipa ezpañetan ta makilla eskun ba dijoa erri aldera.

Periko Fortuna asto makurgaitza zan, baña kalerako usaia artzen
zuanian, nausia baño pozago jartzen zan. Txekorratik tira egingo zuan, bai,
ez bildurrik izan!

Mataderoko gora-berak egin, gibela pañueloan artu ta Manuel Abar-
keron tabernara zuzen-zuzen. Ainbeste neke pasa ondoren ez aldu ba neka-
zariak arnasa artzeko tartetxo bat bear?

Bai, orixe!

Arratsalde aurrera xamar-zijoan, Oto atera zanian.

Bero ere bai.

Ez dakigu berotasuna kanpotik ala barrundik zan. Nik uste dei
barrukoa geiago zala kanpokoa baño.

Oto bero zegoan ta txamarra astuan gañean jarri zuan etxera biurtzeko.

Ba dator bidean ta txamarrea erori zaio astotik.

Pazintzi gustiarekin makurtu, txamarrea artu ta berriz ere asto-biz-
kargañera.

Etzuan txamarrarik ondo jartzen edo Periko Fortuna zebillen saltari,
dana dala, txamarrea berriz lurrera.

Makurtu, txamarrari eldu ta asto gañera.

—"Bi txamarra bazetiat gaur" ziarduan Oto berekiko.

Berotasuna burura igota zekarren.

Irugarrenez txamarrea lurrera.

—"Beste txamarra bat? Au dek gangea, aul!"

Artu txamarra ta Perikon gañera.

—"Iru txamarra...!"

Oto'ren etxea baño len Errota-txiki zetorren. Errota-txikira eltzeko
zubito bat zegoan.

zubitxo bat zegoan.

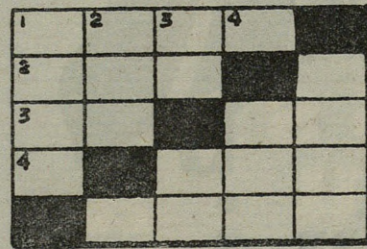
Astoaren bizkarren mobimentuakin erori zaio laugarrenez txamarra ori.
Oto txamarra lurrean ikusita, gelditu da aurrean tente.

—"Beste txamarra bat? Nik zertako bearzetiat ainbeste txamarra...!"
Esan da egiñ: artu txamarra ta zubitik bera, ibaira!

ANES LAZKAU'ko

IZKINKA

LE.

ZEARRETARA

1) Arrain errotsu, olarru. — 2) Le-
nen, aurreneko. Gediña. — 3) (aa)
Bero-eza. Birritan esanik elurra da-
riola esaten degu. — 4) Gerkar iz-
kia. Egin erazten du. — 5) Gilbera,
gili-gili.

GOITIK BERA

1) Eguberri albistari. — 2) Isats-
motz. Atzizkia. — 3) Garratz. Kata-
landar margolaria. — 4) Aditzlagun,
atzizkia. Kofiña, panpiña. — 5) Era-
gille.

AGERPENA

MARMA. — 5) ERAGIKOR.
1) OLENTZARO. — 2) LABIO. — 3) GAZI. — 4) RRO.

GOITIK BERA:
DARAGI. — 5) KILIMAKOR.

1) OLAGARRO. — 2) LENBIZI. — 3) TZAQ. — 4) RO.

ZEARRETARA:

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perira joan
etorriak.

ERLOJU TA BITXITEGIA

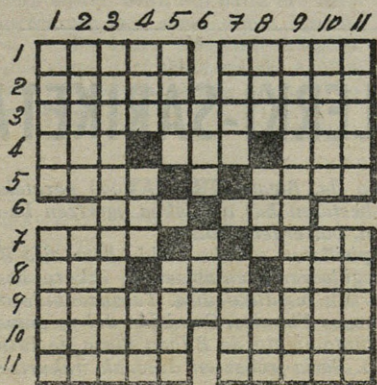
Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

Itz gurutzetzuak

LE.

ZEARRETARA:

1) Apika, bearbada. Teinkada, atasa. — 2) Zentzu, konorte. (aa)
Prantze'ko matxinada-gizona. — 3) Atzamarkada. — 4) Lanerako abe-
rea. Guztia, dana. Irritz edo griña atzizkia. — 5) (aa) Ementxe. La-
nerako egurra. — 6) Urso, uxo. (aa) Putre, aztore. — 7) Ogl-alea.
Lengo urtean. — 8) Ortze. Zotal. Abereen gogale edo irrikka. —
9) Tximist-indar. — 10) Toto, txakur. Zintzarri, joale. — 11) Naro,
ugalkor. Mutua.

GOITIK BERA:

1) Euli-nabar. Gezal. — 2) Zaindu, begiratu. (aa) Minduna, eria. —
3) Parrirrika. — 4) Egitada atzizkia. Sasi, esol. Lerraren igalia. —
5) (aa) Ospe, entzute. Akullu. — 6) Garai, aldi. Laguntza deia. —
7) Bart, joandako eguna. Igitai. — 8) Atzizkia. Itxaroten. Apaiz do-
nearen jaioterria. — 9) Azalgarri, agergarri. — 10) Sakon, barrukoi.
Erkitu, aul. — 11) Donosti'ko auzotegia. Jagolea, zaindaria.

AGERPENA

1) Akain. Gatzu. — 2) Gorde. aoxaG. — 3) Irirruirrika. — 4) Ada.
8) Tak. Zal. Ars. — 9) Erakusgarri. — 10) Zador. Argal. — 11) Ama-
ra. Zaina.

GOITIK BERA:
Ugarri. Isila.

1) Agian. Ateza. — 2) Korde. tarraM. — 3) Arramazkada. — 4) Idi.

ZEARRETARA:
Oro. Kor. — 5) neme. Zura. — 6) Uxo. ias. — 7) Garri. Iga. — 11)

Gerediaga'ko 12 erri ta arrietatik

Durangoaldeko urbaniza- ziño planaren goraberak

Bizkai'ko Aldundiak, Diputaziñoak, ikusirik gaurko urbanismoa eskualde edo komarka lez enfokatu bear dala, asi zan orain urte pare bat eskualde urbanizaziño planak egiten. Geure ustez orrarte ondo, ze erri bat gaurko problematikarako txikiegia dalako, baña ortin kanpo, ez gagoz ain bat gure Aldundiagaz. Lenengo Bizkai'ko eskualdeak nundik nora diran be ezakiala-ko dirudinez, eta bestetik goitik berako plan bat egin dabelako, errien eta erritarren eretxia kontuan euki barik, eta bea bada, ta au txarragoa, eskualde batzuk besteen morroi ta funtzierako jarriaz.

Aldundiak bere batzar baten onartu eban Durangoalde Eskualde Urbanizaziño Plana, ta legearen eskeari osta osta jarraituz «Boletín Oficial del Estado» iragarri eban iñork billatu ezin zeinkean txoko baten. Ondoren, amar egun geroago, Bizkai'ko Boletiniñean. Resumitzeko, erriak jakin orduko ik erdi aurrera oan.

Durangoaldeko eskualdea be ez egoan ain ondo, bertan Abadiño, Atxondo, Elorrio, Ermu, Mallabi, Zaldibar, Berriz, Garai, Durango, Izurtza, Mañari, Zornotza, Lemona, ta Bedia, sartzen dira. Ikusten denez Durangoaldeko erri bat falta da, Otxandio, erri au Bizkai ta Durangoaldeak Araba'n dauken marka bat da, ta bearrezkoa da erri au sartzea Durangoaldeko planean sartzea, Araba ta gure eskualdearen enlaze-erri izan deiten. Edestiz Durangoaldean izan ez arren Zornotza eskualde onetan sartzea naturala da, baña Lemona ta Bedia sartzea kinterkeri aundi bat, bi erri onek Arratiagaz bat eginda bizi izan dira edestiz, eta gaur be eurakin bizi dira, komunikazioz ta artu-emonez.

Gauza onek onan ikusirik Durango Merindadeko Adiskideen Gerediaga Alkarteak erabai eban parte artu bear ebala, ta orreterako Bilbo'ra joan zan bere Batzorde guztia. Planuak ikusita gero, presagaz kontaktuan jarri zan eta baita be urbanista lege-gizon ta arkitektu espezializatu bigaz. Illaren 7'an Durango uriko Astarloa Zinean batzar bat egin zan, tekniku azalpen otz bat emoteko.

Izparringiak egin eban esandako lanagaitik, Aldundia beartu zan Durango planak ekartzeko jendeari errestasun geiago emoteko, ta baita be erreklamaziñoetarko illa bete geiago epea luzatzeko. Bi gauza onekin ta Gerediaga'k berak Zumalakaregi kaleko 18'an jarri daben laguntza ofizialagaz, len asko enteratu barik geldituko ziran jende asko Plan onen barri jarri ziran. Aitatu dogun ofizina au, goizeko 10'etatik ordu batera, eta 5'etatik 8'etara zabalik egoten da, ta bertan beti dago Gerediagatar bat zerbati azaltzeko. Gañera orri batzuk dagoz, bakotxak bere eretxia plan orretzaz emoteko, gero orri orrek estudiantuko ditue banan banan legegizon eta arkitektuak, erreklamaziño kolektibu bat aurkezteko Aldundiari.

Urbanizaziño Plan bat bearrezkoa dogula konturatu bear gara, ta lurjabetasunak limitaziño batzuk daukazela, danen interesen azpian dagoala, geiago oraindik lurra sozializatzen doala, geroago ta ariñago, ta urte gitxi barru lurra estaduena edo udalarena izango dala. Baña danen edo geien intererak ebatzi bear dau gauza au, baña ez deiozkuela danen edo geien interesa dala esanda, kapitalisten batzuen eretxiagaz Plan au egitea, ez eta Bilbo Aundiaren morroitzarako Durangoalde jarri be. Durangoaldeak bere arloa dauka, Bizkai'ko tokirik egokiñean dago, Eibar, Bergara, Goyerri ta Leintze'tik aurrean eta Arabatik 18 km.'ra. Berak promozionatu bear dau, eta ez iñoren morroitzarako. Bilbo Aundiak baditu lur ederrak Getxoaldean industria jartzeko, guri berak gura ez dituenak botateko.

Erri bakotxaren autosufizienziari etxako asko begiratu. Mallabi'k industri geiago bear dogu, geure ustez, batez be Hambre aldean, bape ez dabe jarri. Poblatu barriak, iru tokitan jarri dituez, Gerediaga, Ereña ta Garaybarreanean bata, Arriandui, Berna'n bestea ta irugarrena Boroa'n. Poblatu onek ez ete dira, langilleentzakoak bakarrik? ta eztaikit orri gizalegez ondo egongo ete dan. Industri zonarik aundienak Abadiño'n doaz, Lebario, Traña-padura ta Muntzaratz'en, eta gero Berriz'ko Eitu auzoan, Izurtza'n, Apatamonasterio'n, Euba'n eta Ibarra'n. Jardin eta txalet zonak, Garai'n doaz geieen bat: Santa Kataliña, San Juan, Duñeta ta Solagarai'n; Areitio'n eta Berna-goiti'n. Kultura zona aundia, Iyorreta-buruan doa, Goyuri'ko bide alboan.

Plan au Behobi-Bilbo'rako autopistaren funtziñoan doa, bera Olerrea, Eitzaga, Zaldibar, Olakueta, Ereña, Gerediaga, Garaizar, Iyorreta, Arandia, Arriandui, Saratzu, Euba, Ibarra, Zornotza ta Boroa'tik pasetan da.

Gelago ez goaz luzatez, bakarriak Durangoaldeko irakurleai esan bear deusagu, plan au inportantzi bital batekoa dala, ta iñor ikusi barik eta bere eretxia emon barik ez litzkela geldi bear. Gerediaga'k orixe gura leuke.

J. L. LIZUNDIA

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN
GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ESNE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAÑA, GURIÑA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNEKIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIKIAK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

Gure Basarriek

ZU, MARTIN, ETZAITE SARTU BASERRI-ALKARTE ORTAN

Ez naiz gogoratzen zure arpegiaz eta eztaikit zein baserritakoa zaren, baña gaur zuri idaztea bururatu yat. Berdin da Bizkai'koan edo beste euskalerrietako izkeran egiten ba-dozu; geienbat ulertuko doztazu ta orixe bakarrik nai dot.

Itz oneik esatera, ez natorkizu txantxeta gogoz. Kontzientziak beartzen nau. Baserrri-alkarte baten sartzen zurela entzun dot eta bear-bada, nik emondako bultzadaz izan leike. Ainbat lekutan esan ditut baserrri-aurrerapen eta alkarteetaz ditudan usteak eta bidezko da norbaitzuk alkartzera bultzatzea. Baña zu olako alkarte baten sartzen zurela entzutean, beldurtu egin naiz. Ta ez zure bizi-bidea arriskuan ikusten dodalako. Alkartzek eztau iñor arriskuan ipintzen, eztau iñungo kalterik ekarten. Alkartzek, baserritarrenak batez-bere, aurrerakuntza dakar: irabaztean, lan kontuan, ikastean eta etxekoan bizikeran; diru, makiña ta seguru kontuetan eta edozertan, onuratsu izaten yaku. Alkarte baten alde-illun bakarra, gizonok gara (gizon eta emakume). Geure tirri txar, eta noberekeriak, esaneziñezko narrakzeritxoak, arrokeriak, bata-besteaz ez fiatzeak, orrexek dire alkarte batek euki leikezan gaxo edo eririk txarrenak. Akats geienok, ezjakintasunaren ume dire, naiz eta sarritan berezkoak be izaten diren-arren. Bai, iñoiz jaiotza-oparizat edo, amak berak emoten dauzkuz, garunetaraño sarturik, olako erregaluak: izakera txarrak.

Baserrri-alkarte batek pott egitea kaltegarri yaku beti eta areago gaur. Oraintxe asi-berri dire ainbat euskaldun nekazari, alkarte bide orretan abiatuz. Eta badakizu zelako ikara artuko daben alkarte bat pott

egiten ikusiz? Itxasontzi bat ondatzen ikusten daben gizonak, itxasoratze beldurra artzen dau; berak ez-taki mariñelen erruz izan dan ala zergaitik; berak auxe daki beintzat: itxasontziak ondatu egiten direla. Eta baserrri-alkarte bat ondatzen ikusten dabenak, bide or-tatik abiatzeko beldurra artzen dau.

Onezkero oartu zara noski, zergaitik idazten dau-tzudan. Bai, parkatu esakera onen latza, baña orrexe-gaitik idazten dautzut: alkarte ori ondatu ez dagizun, zure laguneri kalterik ez dagiozun egin. Izan-bere, zure izakera ezta alkarte baterako egokia, ondatu egingo zeunkela uste dot. Zu arroa zara, danen ganetik ibil-tzea maite dozu ta ez dakizu besteen alde onak begira-tzen eta gutxiago iñoren makal-uneak betetzen. Etzara iñogaz fiatzen, eztozu uste iñun asmo onik dagonik, danak berekoi utsak direla uste dozu, zeure neurrikoak direla. Iñori min emoteak etzaitu arduratzen, zeure ba-rruko tirriak ortara bultzatzen zaitu ta. Gogorra da gordinki esatea, baña zu etzara jayo alkarte baten bizi-tzeko. Oso langillea zara baña orregaz bakarrik ez da ezer egiten. Alkartean ba-zengoz, irabazi guztiak zeu-re lanarenak direla uste izango zeunke eta besteak zure lepotik bizi direla.

Obe egingo dozu zeure etxaldea erabili eta aintzat dituzun almen guztiak zeuretzat gorde. Zure lagunak zu baño apalagoak dire, baña ez estutu, aurrera aterako dire. Guk, alkarte orrek aurrera egin dagian ardura do-gu. Eta orrexegaitik zuzendu nayatzu.

Parkatu esan dautzudanen gogortasuna ta emen no-zu beti laguntzeko gertu.

KAPANAGA

Amorebieta IV'garren pelotaria

Orain aldi andirik ezjala jakin ne-ban, da atsegin andia artu neban benetan, zelan Larruzea'tar Andoni «Amorebieta IV'gna.», guretzat beti Andoni, Kirol Ordaritzza Errikoak edo Delegación Nacional de Depor-tes'ek sarigarri domiña, medalla, emoteko baiesua izan dala Madrid' en, da, ori jakiniñ alegindu nintzan beraz, Andoni adiskide zintzo ta euzkeltzale jatorraz aurkituten, as-teroko ontarako itaun batzuk egite-ko asmu onez. Egiz, etzan ain gaitz bera aurkituten sarritan dabillalako Galdakano'n beren saleroste gora-beratan. Ikusi gendubanez batera zorionak emon da esan nion: Bene-tan poztuten naz, Andoni, egin dau-tzuben berezkun edo distintziñua gaitik; jakiten zengozan zelan emon-go datzuben sarigarri domiña ori?

—Jakitun nenguan zelan Bizkai'tik Madrid'era bidalduta eguan nire pelotaritzako edestija baña, enekijan emongo ba-leusten edo ez; alan da ze poztasun andija artu dot jakin dotanian emoten daustela.

—Andoni, lenago esan bear neu-tzun; zutzaz zerbait idatzi gura neuka ZERUKO ARGIA'n beren irakurleak jakin daien nor eta ze-tariko pelotaria izan zeran, orre-tarko itaun batzuk egingo neuskiz-tzuz erantzun nai badozu.

—Bai ta pozik, batez bere euzke-razko izparringi etarako izan ezke-tiño, —erantzun leustan Zornotza'ko euskera jator goxuan.

—Badakit gaur Zornotza (Amo-rebieta)'z bat eginda dagon Etxano'kue zarena, be, ia jayoten ikusi dau-tzut eta, baña, zeuk nai ba'dozu esan, esango dot zenbat urte dauko-zun, ikusi daien gure irakurleak ze aro onian egin biar izan dozun pe-lotatik alde.

—Ba, orain ogei ta amairu urte jayo ei-nintzan, zeuk ondo ezagu-tzen dozun Etxano'n, baña badaki-xu, erri au ta Zornotza (Amorebie-ta) alkarren tartian dagonzan le-gez, «Amorebieta IV» izen ordiaz ezagutu nabe nire aita ta osabak legez edo, urren.

—Noiz ta non asi zintzan pelo-tan jokauten?

—Ja jaiotz nintzanian; ze ume-txutatik Bilbao'ko Euskalduna'n egon nintzan neure gurasuak da; baña, benetan jokolari lez Donosti'n jokatu neban Inza II lagundodala, «Begoñes VII eta VI anayak'ren aurka amar urtedun nintzala, eta bizibide lez edo profesional Euskal-duna'n amazortzi urte neukezanian.

—Urren zein pelota tokitan joku-tu dozu

—Toki askotan, geyen Euskaldu-na'n izan bada be... Donosti'n, Iru-ña'n, Barzelona, Mexiko ta Madrid' en alde egin arte.

—Badakit gazte zagozala pelota jokautia itxi biar izan zendubana, —orain be gazte zara-ta— noz arte jokatu zendun?

—Orain lau urterarte; Madrillen sasotsu jokauten nenguala gaxo za-tar batek oratu leustan da, itxi egin bear izan neutsan jokautiai.

Bai, benetan samingarria izan zan pelota-zale guztiontzat, eta, pelota jokuarentzat, zuk ain gazterik pe-

tatokietan jokauten dabenak be, euskotarrak, emenguak dira; «angua artian peloteri gitxi urtetan dau, eta, orregaitik dago galdu aruan, emen Euskalerrian ezalako aldi ontan. Palazko pelota kirola, beste pelota era guztiek legez, emen eus-kotarron artian jokatu bear da, geu-re-geuria denez bijotzian daruagu-leko, eta, pelotaria urtetako, bene-tan zalia zalia izan bear dalako. Euskalerri'ko pelotatikietan orain baño geiago jokauten ezpa-da, las-ter galdua izango da gure joko gar-bi ta kementsua.

Amorebieta IV y Goroz

lota itxibearra: Zeintzuk izan dira euski dozuzen areririk gogorre-nak?

—Goroz eta Begoñes VII.

—Eta zeure aldiko pelotaririk onenak?

—Esan dodazen biok.

—Eta zergaitik ez zeu, ludiko, palazko pelotari onena zurela esaten ba'eban pelotazaliak?

—Ori pelotazaliak esan biarko dabe.

—Ogibidez legez jokautia itxi zendubanik ona jokatu dozu?

—Bai orixel aztie daukaten guz-tietan, osasunerako egokija dalako.

—Zelan ikusiten dozu, aldi on-tan, palazko pelota?

—Guztiz illun, txarto... eztalako jokauten toki gitxiten baño.

—Orain be Madrid, Barzelona ta Mexiko'n jokauten da pixka bat, ezta?

—Bai baña, uriburu ortako pelo-

—Alantxe da Andoni; ezta kigu gure abendakuak, gure aurreko eus-kaldunak sortua bada pelota jokua, baña, dakiguna da geuriak egiña ez-pa-da be, geuretzako egiñalaku dala, ta geuria legez aldeztu bear do-gula. Eta amaitzeko azken itaun bat Andoni: Zuk uste dozu kaltegarri dala kirola ikaskintza ta beste egin-kizun sakonatarako?

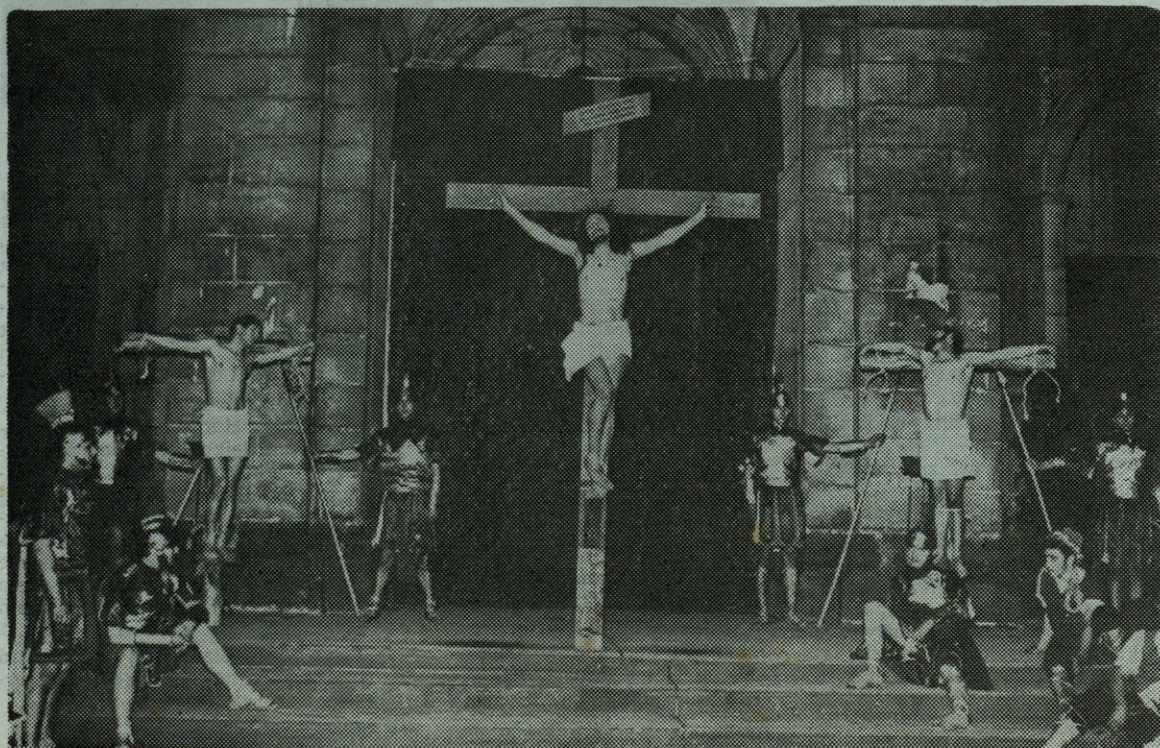
—Nik eztaikit zelan iñork orreta-ra oldoztu leiken, ze, edozeñek da-ki, kirola neurritz egin ezketiño, osa-sungarria dana, batez bere gaztia-rentzat, gorputz senduagua ta ler-denagua asiten dabelako; eta, bada-kizu esaeria «gorputz zindua, arime garbia». Niretzako beintzat, kirola ezta izan eragozpena beste edozein eginkizun betetako.

Ni be orretan nago Andoni, ta orretara esango dot neure irakur-liai.

BASA-JAUN

zeruko
ARGIA'ren
orrialde
grafika

GOITIK BERA EZKERRETIK:

Jesus zigorkatua. Jesus Kaifas'en aurrean. Lenengo aldiz Gurutzearekin jausia. Jesus Gurutzean josia.

ESKUMA ALDETIK:

Jesus'en saietsa lantzaz joa. Jesus Gurutzetik bera jeisten. Ama atsekabetua Jesusen Gorpu zai.